

**ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
Кафедра професійної і вищої освіти
Науково-освітні альянс «Soft skills – сучасні навички успішності»**

Soft skills – навички ХХІ століття

Що найбільш за все цінують роботодавці

ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ» НАПН УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПРОФЕСІЙНОЇ І ВИЩОЇ ОСВІТИ
НАУКОВО-ОСВІТНІЙ АЛЬЯНС «SOFT SKILLS – СУЧАСНІ НАВИЧКИ УСПІШНОСТІ»

Soft skills – навички ХХІ століття. Що найбільш за все цінують роботодавці

**Збірник тез Всеукраїнського науково-практичного вебінару за підсумками дослідно-експериментальної роботи з теми:
«Формування м'яких навичок (soft skills) майбутніх кваліфікованих робітників в освітньому середовищі закладу професійної (професійно-технічної) освіти»**

Чернівці – 2024

УДК 378.6:005(477)-047.42(07)

Розглянуто та схвалено кафедрою професійної і вищої освіти
Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
(протокол № 11 від 29 жовтня 2024 р.).

Рецензенти:

Просіна Ольга Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент

Корсікова Катерина Геннадіївна, кандидат педагогічних наук, доцент

Уклеїна Лілія Анатодіївна, доктор філософії (PhD)

Відповідальні за випуск:

Сергеева Лариса Миколаївна, завідувач кафедри професійної і вищої освіти Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, доктор педагогічних наук, професор;

Микитюк Світлана Миколаївна, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Чернівецькій області;

Цимбал Орися Василівна, директор ДПТНЗ «Чернівецький професійний ліцей сфери послуг»

S-70 Soft skills – навички XXI століття. Що найбільш за все цінують роботодавці: збірник тез Всеукраїнського науково-практичного вебінару за підсумками дослідно-експериментальної роботи з теми «Формування м'яких навичок (soft skills) майбутніх кваліфікованих робітників в освітньому середовищі закладу професійної (професійно-технічної) освіти» 07.11.2024 р. / за наук. ред. професора Л. М. Сергеевої. Чернівці, Видавничий дім «Букрек», 2024. 50 с.

У збірнику вміщено тези спікерів Всеукраїнського науково-практичного вебінару за підсумками дослідно-експериментальної роботи з теми «Формування м'яких навичок (soft skills) майбутніх кваліфікованих робітників в освітньому середовищі закладу професійної (професійно-технічної) освіти» 07.11.2024 р.

Для педагогічних і керівних кадрів установ і закладів професійної (професійно-технічної) освіти, фахової передвищої та вищої освіти, наукових, науково-педагогічних працівників, аспірантів, докторантів, слухачів курсів підвищення кваліфікації.

Тексти тез подано в авторській редакції. Автори несуть відповідальність за опублікований матеріал.

УДК 378.6:005(477)-047.42(07)

© Науково-освітній альянс
© Кафедра професійної і вищої освіти
ДЗВО «УМО» НАПН України
© Авторський колектив

ЗМІСТ

Ключова роль універсальних навичок в адаптації випускників закладів професійної освіти	5
<i>Сергеева Лариса Миколаївна</i>	
Від hard до soft: як м'які навички змінюють вимоги роботодавців до випускників ЗП(ПТ)О	10
<i>Краснощок Інна Петрівна</i>	
Педагогічна інноватика як складова управління процесами змін	12
<i>Микитюк Світлана Миколаївна</i>	
Організаційно-педагогічні умови формування soft skills майбутніх кваліфікованих фахівців: практичні аспекти	15
<i>Муравйова Надія Григорівна</i>	
Soft skills – необхідний компонент підготовки здобувачів освіти	17
<i>Купрієвич Вікторія Олександрівна</i>	
Впровадження сучасних методів та підходів у розвитку soft skills на уроках теоретичного та виробничого навчання майбутніх фахівців ресторанного сервісу	18
<i>Литвинко Тетяна Вікторівна</i>	
Проектні технології як інструментарій розвитку м'яких навичок	20
<i>Торяник Катерина Юрїївна</i>	
Ефективні методики впровадження інноваційних технологій навчання для формування м'яких навичок майбутніх кваліфікованих фахівців	21
<i>Ткаченко Ніна Григорівна</i>	
Критичне мислення як необхідна компетенція для управління та реалізації проєктами	23
<i>Москвітїна Ганна Василівна</i>	
Методичні засади формування soft skills майбутніх кваліфікованих фахівців засобами проєктного навчання	25
<i>Бендер Світлана Олександрівна</i>	
Розвиток творчих здібностей здобувачів освіти під час проведення лабораторно-практичних робіт	27
<i>Горук Інеса Радувна</i>	
Практика використання між предметної інтеграції при підготовці майбутніх кваліфікованих фахівців харчового напрямку	30
<i>Семенищ Наталія Станіславівна</i>	
Емоційний інтелект у XXI столітті як один з найважливіших soft skills майбутніх фахівців	32
<i>Тарасюк Ірина Володимирівна</i>	
Емоційний інтелект як ключовий фактор успішної адаптації кваліфікованого фахівця в умовах сучасного виробництва	34
<i>Соколенко Наталія Миколаївна</i>	
Soft skills для майбутнього кваліфікованого фахівця: реагуємо на	35

запит роботодавців <i>Шарикіна Алла Сергіївна</i>	
Топ 10 soft skills випускника закладу професійної (професійно-технічної) освіти <i>Лисиця Тетяна Василівна</i>	37
М'які навички та сучасний рекрутинг <i>Голібаренко Ірина Володимирівна</i>	39
Інструментарій розвитку когнітивних скілів здобувачів освіти <i>Яловенко Юлія Костянтинівна</i>	41
Міжнародна співпраця як засіб розвитку комунікативної компетентності здобувачів освіти ЗП(ПТ)О <i>Гончарюк Олеся Михайлівна</i>	43
Проведення тренінгів «Я підтримую своїх друзів» / «I support my friends» для учнів закладів професійної освіти <i>Біловол Лариса Володимирівна</i>	46
Проектні технології як компонент соціально-виховного середовища ЗП(ПТ)О, що спрямоване на життєву успішність особистості <i>Слиш Тетяна Юріївна</i>	48

КЛЮЧОВА РОЛЬ УНІВЕРСАЛЬНИХ НАВИЧОК В АДАПТАЦІЇ ВИПУСКНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

СЕРГЕСЬВА ЛАРИСА МИКОЛАЇВНА,

завідувач кафедри професійної і вищої освіти Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України,
доктор педагогічних наук, професор

Педагогічний експеримент за темою «Формування м'яких навичок (soft skills) майбутніх кваліфікованих робітників в освітньому середовищі закладу професійної (професійно-технічної) освіти» проводився з червня 2021 року відповідно до наказів обласних департаментів освіти і науки ОДА на базі 5 ЗП(ПТ)О: ДЗП(ПТ)О «Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і торгівлі» Кіровоградська область; Вище професійне училище №3 міста Чернівці; ДНЗ «Одеський професійний ліцей сфери послуг Південноукраїнського педагогічного університету імені К.Д. Ушинського»; ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти швейного виробництва та сфери послуг Харківської області»; ДПТНЗ «Сумське вище професійне училище будівництва і дизайну» та Меморандумів про взаєморозуміння і взаємодію в організації курсів підвищення кваліфікації (стажування) керівних і педагогічних кадрів та у прикладних наукових дослідженнях, укладених між кафедрою професійної і вищої освіти (завідувач Л. Сергєєва, доктор педагогічних наук, професор), кафедрою технологічної та професійної освіти факультету математики, природничих наук та технологій (завідувач М. Садовий, доктор педагогічних наук, професор) і кафедрою педагогіки та спеціальної освіти факультету педагогіки, психології та мистецтв Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (завідувач А. Рацул, кандидат педагогічних наук, професор), Навчально-методичним кабінетом професійно-технічної освіти у Кіровоградській області (директор А. Шолудько), Навчально-методичним центром професійно-технічної освіти в Одеській області (директор Т. Лазарева), Навчально-методичним центром професійно-технічної освіти у Сумській (директор Н. Самойленко, кандидат педагогічних наук), Науково-методичним центром професійно-технічної освіти у Харківській області (директор Т. Русланова); Навчально-методичним центром професійно-технічної освіти в у Чернівецькій області (директор С. Микитюк), ГО «Всеукраїнська асоціація працівників професійно-технічної освіти» (ВАПП) (президент К. Мірошніченко).

Мета експерименту – теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка ефективності технології формування м'яких навичок (soft skills) майбутніх кваліфікованих робітників у освітньому просторі закладу професійної (професійно-технічної) освіти.

Відповідно до Програми експерименту (січень 2022 р. – грудень 2024 р.) ЗП(ПТ)О здійснили систему науково-педагогічних заходів з метою виконання завдань програми експериментальної роботи, а саме:

1. У січні 2022 року творчі групи ЗП(ПТ)О-учасники експерименту визначили шляхи підготовки педагогічних працівників до впровадження технології формування «м'яких» навичок майбутніх кваліфікованих робітників та презентували їх на тематичному та панорамному вебінарах (20.01.2022 р.; 16.06.2023 р.; 28.09.2023 р.).

2. Здійснено обґрунтування та розробку педагогічної технології формування «м'яких» навичок майбутніх кваліфікованих робітників. (лютий – березень 2022 р.). Проведено панорамні вебінари «Soft skills: практики формування в умовах воєнного стану (13.04.2022 р.), та «Soft skills: кращі практики формування» (27.04.2023 р.); педагогічні читання за міжнародної участі «М'які навички в умовах воєнної агресії» (09.02.2023 р.).
3. З метою ефективною розробки навчально-методичних матеріалів для педагогічних працівників ЗП(ПТ)О щодо формування «м'яких» навичок майбутніх кваліфікованих робітників проведено THE BATTLE «Soft skills – сучасні навички успішності» (16.06.2022 року); дискусійні панелі (березень 2023 р.).
4. Визначенню та обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування «м'яких» навичок майбутніх кваліфікованих робітників сприяло проведення ЗП(ПТ)О учасниками експерименту з вересня по грудень 2022 року циклу з шістьох вебінарів з теми «Логістика формування навичок успішності» за результатами яких підготовлено та видруковано збірник матеріалів *Логістика формування навичок успішності*: матеріали науково-методичного вебінару учасників педагогічного експерименту регіонального рівня з теми «Формування м'яких навичок (soft skills) майбутніх кваліфікованих робітників в освітньому середовищі закладу професійної (професійно-технічної) освіти» 29.09–03.11.2022 р. /за наук. ред. професора Л. М. Сергєєвої. Чернівці, Видавничий дім «Букрек», 2023. 104 с.; проведено круглий стіл «Soft skills як інструмент можливостей та розвитку» у ході роботи Міжнародної онлайн виставки «Освіта та кар'єра 2023» (28.04.2023 р.).

Впродовж січня – грудня 2022 року творчі групи педагогів учасників експерименту працювали над навчально-методичним забезпеченням формування м'яких навичок майбутніх кваліфікованих робітників.

Визначено наступні проміжні результати педагогічного експерименту:

I. Педагогічні працівники

У січні 2022 р. та грудні 2023 р. проводились порівняльні діагностики з впровадження педагогічних технологій формування «м'яких» навичок майбутніх кваліфікованих робітників (взяло участь 56 респондентів). Порівняння двох проведених діагностик готовності педагогічних працівників до впровадження технологій формування «м'яких» навичок майбутніх кваліфікованих робітників. Критерії: Знання технологій. Мотивація педагогів впроваджувати технологій «м'яких» навичок в освітній процес ЗП(ПТ)О. Використання технологій формування м'яких навичок майбутніх кваліфікованих працівників в освітньому процесі (табл.1).

Таблиця 1.

ПОРІВНЯЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІАГНОСТИКИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

№	Критерії	Січень 2022	Грудень 2023
1.	Знання технологій	Низький рівень – 12 Середній – 32 Високий – 12	Низький рівень – 6 Середній – 21 Високий – 29
2.	Мотивація педагогічних працівників впроваджувати технології з формування «м'яких» навичок в освітній процес ЗП(ПТ)О	Низький рівень – 32 Середній – 20 Високий – 4	Низький рівень – 4 Середній – 24 Високий – 28
3.	Використання педагогічних технологій формування «м'яких»	Низький рівень – 43 Середній – 10	Низький рівень – 12 Середній – 21

навичок майбутніх кваліфікованих працівників в освітньому процесі	Високий – 3	Високий – 23
---	-------------	--------------

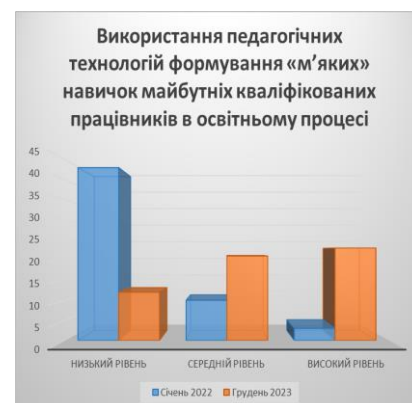
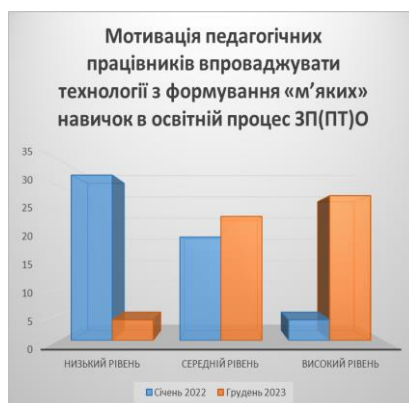
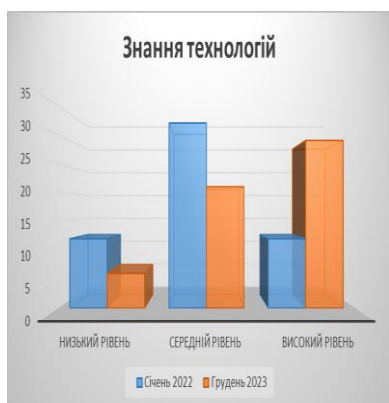

Рис. 1 Порівняльні показники діагностики педагогічних працівників

II. Здобувачі освіти

Під час освітнього процесу здобувачі освіти брали участь у проектній діяльності з різних навчальних предметів: працювали над короткостроковими проектами, досліджуючи різні теми та презентуючи свої результати однокласникам. Завдяки участі у проектній діяльності набули нові знання та навички, навчилися працювати в команді, досліджувати інформацію та презентувати свої результати.

Здобувачі освіти долучились до роботи в молодіжних організаціях.

У січні, 2022 року та грудні, 2023 року проводились діагностики з формування м'яких навичок майбутніх кваліфікованих фахівців (взяло участь 460 респондентів) (табл. 2; рис. 2).

Таблиця 2.

ПОРІВНЯЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІАГНОСТИКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗП(ПТ)О

№	Перелік м'яких навичок	Січень, 2022	Грудень, 2023
1	Вміння працювати в команді	Низький рівень – 206 Середній – 189 Високий – 80	Низький рівень – 96 Середній – 160 Високий – 204
2	Критичне мислення	Низький рівень – 198 Середній – 169 Високий – 93	Низький рівень – 67 Середній – 147 Високий – 214
3	Лідерство	Низький рівень – 296 Середній – 107 Високий – 57	Низький рівень – 163 Середній – 165 Високий – 132
4	Креативність	Низький рівень – 152 Середній – 206 Високий – 102	Низький рівень – 47 Середній – 187 Високий – 226
5	Вміння дотримуватися дедлайнів	Низький рівень – 204 Середній – 197 Високий – 59	Низький рівень – 82 Середній – 194 Високий – 184
6	Відповідальність та дисциплінованість	Низький рівень – 207 Середній – 296 Високий – 89	Низький рівень – 98 Середній – 157 Високий – 205
7	Емоційний інтелект	Низький рівень – 211 Середній – 158 Високий – 91	Низький рівень – 109 Середній – 153 Високий – 198

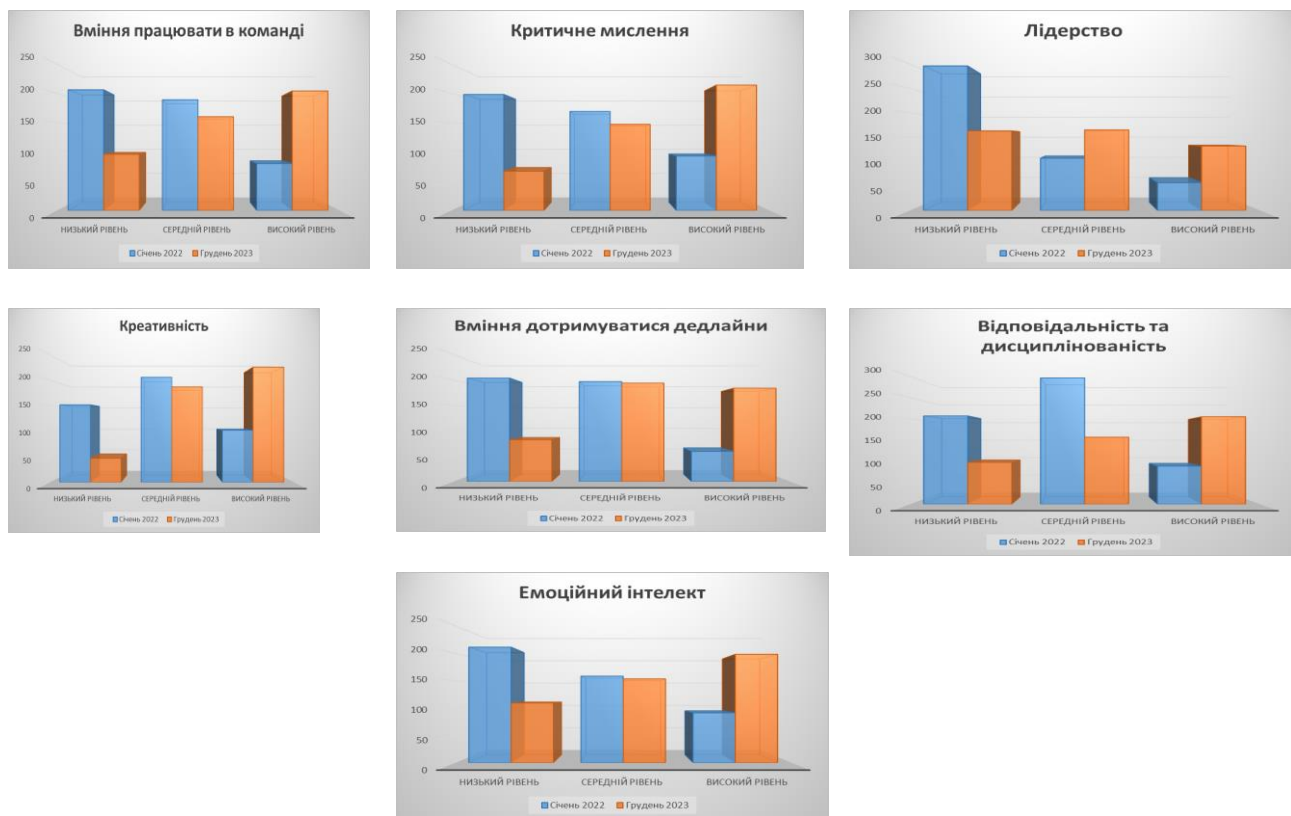

Рис. 2. Порівняльні показники діагностики здобувачів освіти ЗП(ПТ)О

Використання педагогічними працівниками технологій та інноваційних методик формування «м'яких» навичок майбутніх кваліфікованих фахівців в освітньому процесі та позанавчальній діяльності.

III. Освітній процес (табл.3).

Таблиця 3.

ПОРІВНЯЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІАГНОСТИКИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

№	Технологія	Січень, 2022	Грудень, 2023
1.	Проектна технологія	7	34
2.	Технологія розвитку критичного мислення	5	28
3.	Ігрова технологія	15	43
4.	Кейс-технологія	4	23
5.	Технологія створення предметно-розвивального середовища	6	32
6.	Технологія проблемного навчання	7	35

IV. У позанавчальній діяльності (табл. 4; рис. 4)

Таблиця 4.

ПОРІВНЯЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІАГНОСТИКИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК У ПОЗАНАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

№	Технологія	Січень, 2022	Грудень, 2023
1.	Проектна технологія	10	43

2.	Технологія розвитку критичного мислення	4	23
3.	Ігрова технологія	23	48
4.	Кейс-технологія	3	24
5.	Технологія створення предметно-розвивального середовища	4	25
6.	Технологія проблемного навчання	8	42

Рис. 4. Порівняльні показники діагностики Використання технологій та інноваційних методик у позанавчальній діяльності

Узагальнення навчально-методичних розробок педагогів закладів учасників експерименту підготовлено рукопис навчального посібника «Технології формування «м'яких» навичок (soft skills) у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», що складається з двох розділів.

Отже, проведене дослідження проблематики формування універсальних навичок адаптації випускників закладів професійної освіти до різних робочих умов на ринку праці традиційно здійснюється відповідно до її основних підсистем (елементів), кожна з яких має неабияку значущість для підвищення ефективності функціонування системи управління якістю в цілому.

У даному контексті актуальності набуває виявлення напрямів модернізації даної сфери, що мають спрямовуватись на створення необхідних умов для інноваційного розвитку професійного навчання різних категорій населення, на забезпечення якісної професійної підготовки кваліфікованих фахівців для галузей економіки, малого й середнього підприємництва з урахуванням потреб ринку праці та адаптації професійно-технічної освіти до рівня розвитку і якості у країнах ЄС.

Якість професійної освіти є основою для розвитку будь-якої країни внаслідок того, що навчання компетентних людей як робочої сили створює цінність на робочому місці та веде до економічного зростання держави у майбутньому.

Таким чином, ЗП(ПТ)О несуть відповідальність за надання якісних освітніх послуг здобувачам освіти, можуть суттєво вплинути на якість життя, шляхом інновацій та зміни парадигми традиційних освітніх послуг.

Вагомого значення має формування soft skills як у здобувачів освіти, так і в педагогічних працівників. Зокрема, для здобувачів освіти впроваджуються короткострокові курси для здобуття додаткових професійних мікро кваліфікацій.

Результати здійснення програми експерименту, авторитет інноваційних розробок та зацікавленість на ринку освітніх послуг серед ЗП(ПТ)О сприяли бажанню доєднатись до програми закладів професійної та фахової передвищої

освіти інших регіонів, що дало імпульс для створення нової інноваційної форми дослідно-експериментальної роботи як Науково-освітній Альянс, що об'єднав ЗО для цілеспрямованого розвитку науки і професійної освіти, освітніх технологій, взаємної координації дослідно-експериментальної роботи, обміну досвідом та захисту фахових інтересів. Програма дослідження виконана, мета досягнена.

ВІД HARD ДО SOFT: ЯК М'ЯКІ НАВИЧКИ ЗМІНЮЮТЬ ВИМОГИ РОБОТОДАВЦІВ ДО ВИПУСКНИКІВ ЗП(ПТ)О

КРАСНОЩОК ІННА ПЕТРІВНА,

доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти факультету педагогіки, психології та мистецтв Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, Кіровоградська область

Подолання розриву у компетенціях, які потребують роботодавці, та які формують заклади професійної освіти, залишається однією з найактуальніших проблем у багатьох країнах світу. З-поміж причин такого розриву українські та зарубіжні дослідники найчастіше виокремлюють *швидкий розвиток технологій*, зокрема автоматизація та цифровізація виробничих процесів в усіх соціально-економічних сферах, які істотно змінюють ринок праці. Відтак, складно достеменно визначити які робітничі професії матимуть найбільший попит в недалекому майбутньому, а які зникнуть з ринку праці. Але ми можемо спрогнозувати, які навички майбутнього будуть забезпечувати конкурентоспроможність робітників в умовах постійних трансформацій.

Дослідження тенденцій в зміні вимог роботодавців до потенційних працівників було пріоритетним завданням на всіх етапах реалізації міжрегіонального експерименту «Формування м'яких навичок (softskills) майбутніх кваліфікованих робітників в освітньому середовищі закладу професійної (професійно-технічної) освіти».

Проведення всебічного аналізу наукових публікацій, прогнозів Всесвітнього економічного форуму щодо майбутнього робочих місць та результатів досліджень проведених Європейською Бізнес Асоціацією в Україні дозволяє виявити низку ключових тенденцій у вимогах роботодавців до потенційних працівників:

1. Зростання ролі soft skills:

- ▶ результати досліджень підтверджують, що роботодавці все більше цінують у кандидатів на роботу м'які навички(soft skills). Це пов'язано з тим, що автоматизація багатьох рутинних завдань вимагає від працівників більш високого рівня креативності, гнучкості та здатності до самонавчання;
- ▶ результати досліджень показують, що softskills є ключовим фактором успіху в командній роботі, вирішенні складних задач та адаптації до змін.

2. Зміна балансу між hard та soft skills:

- ▶ якщо раніше достатньо було мати глибокі знання в певній галузі, то зараз все частіше роботодавці шукають кандидатів, які поєднують в собі як технічні навички, так і розвинені soft skills. При цьому, саме soft skills здебільшого стають вирішальним фактором при виборі між кількома кандидатами з однаковими hard skills;
- ▶ дослідження свідчать про те, що дефіцит саме softskills часто стає причиною труднощів адаптації молодих фахівців на робочому місці.

3. Індивідуалізація вимог роботодавців:

- ▶ вимоги роботодавців до навичок працівників стають все більш індивідуальними та залежать від специфіки діяльності компанії, її розміру та галузі;
- ▶ роботодавці все частіше використовують різноманітні інструменти для оцінки soft skills кандидатів на робоче місце, такі як кейсові завдання, групові дискусії, психологічні тести.

З метою виявлення сучасних вимог українських роботодавців до потенційних працівників, ми проаналізували вакансії на онлайн-платформах з пошуку роботи: Jobs.ua, Robota.ua, Work.ua. Що дозволило, по-перше, знайти підтвердження, щороботодавці все частіше виділяють soft skills серед ключових вимог до випускників ЗП(ПТ)О як потенційних працівників, а по-друге, виділити низку м'яких навичок які є пріоритетними для роботодавців.

Отже, найчастіше у вимогах до претендентів на вакансії кваліфікованих робітників зустрічаються:

- ▶ *комунікативні навички* – чітко та ефективно висловлювати свої думки, вести переговори, вміння слухати. Вміння роз'яснити технічні питання простою мовою також високо цінується роботодавцями, адже це допомагає уникнути непорозумінь із колегами та клієнтами;
- ▶ *клієнтоорієнтованість і командна робота* – готовність враховувати потреби клієнтів і працювати на досягнення спільних цілей. У багатьох вакансіях для технічних спеціалістів, особливо на посадах початкового рівня, роботодавці хочуть бачити потенціал для співпраці та підтримки високих стандартів обслуговування клієнтів;
- ▶ *самоменеджмент і відповідальність* – уміння самостійно організувати робочий процес, нести відповідальність за результат, ставити реалістичні цілі і вчасно їх досягати. Роботодавці наголошують на важливості цієї навички, оскільки вона відображає здатність співробітника ефективно працювати без постійного контролю;
- ▶ *адаптивність та гнучкість* – готовність до змін і здатність швидко реагувати на нові виклики, зокрема в умовах постійної технологічної еволюції. Ця навичка стала важливою через нестабільність ринку та високий темп змін у виробничих процесах;
- ▶ *активне (постійне) навчання/самонавчання* – світ сучасних технологій розвивається стрімкими темпами, і працівники повинні вміти швидко освоювати нові підходи, платформи, інструменти, тощо. Працівники які активно навчаються, як правило, більш відкриті до нових ідей та підходів. Вони здатні пропонувати креативні рішення та покращувати існуючі процеси;
- ▶ *критичне мислення і вирішення проблем* – навичка аналізувати ситуацію та пропонувати рішення складних задач. Роботодавці цінують працівників, які можуть ефективно використовувати отримані знання для практичного вирішення поточних завдань, а не тільки виконувати вказівки;
- ▶ *емоційний інтелект* – здатність контролювати свої емоції, розуміти й адекватно реагувати на емоції інших. Це важливо для ефективної роботи в колективі.

Отже, спрямування професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників на гармонійне поєднання розвитку hard skills, визначених професійними стандартами, та softskills затребуваних роботодавцями забезпечить:

- ▶ підвищення конкурентоспроможності майбутніх кваліфікованих робітників: випускники ЗП(ПТ)О, які володіють як технічними знаннями, так і розвиненими soft skills, будуть більш затребувані на ринку праці;

- ▶ зменшення розриву між вимогами роботодавців та навичками випускниківЗП(ПТ)О: майбутні кваліфіковані робітники будуть краще підготовлені до викликів сучасного ринку праці;
- ▶ збільшення мобільності майбутніх кваліфікованих робітників: розвинені soft skills дозволять випускникам швидше адаптуватися до нових умов роботи та кар'єрних змін;
- ▶ підвищення продуктивності праці майбутніх кваліфікованих робітників: фахівці з розвиненими soft skills ефективніше працюють в команді, краще вирішують проблеми та сприяють інноваційному розвитку підприємств, організаціям.

ПЕДАГОГІЧНА ІННОВАТИКА ЯК СКЛАДОВА УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ЗМІН

МИКИТЮК СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА,

директор Навчально-методичного центру професійної технічної освіти
у Чернівецькій області

Управління розвитком закладу професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) слід розглядати як відкриту педагогічну систему, що має свої особливості й специфіку. До особливостей віднесемо *умови*, що забезпечують функціонування й розвиток закладу освіти (організаційно-педагогічні, соціально-педагогічні, психолого-педагогічні), до *специфіки управління* – реалізацію принципів гуманізму й демократизму в управлінні.

Наприкінці ХХ з'явилася нова область наукового знання – *педагогічна інноватика*. Предметом інноватики є створення, освоєння та розповсюдження різного типу нововведень. Ці процеси стали активно розкриватися і в закладах освіти. Наукове обґрунтування цього явища призвело до появи багатьох досліджень, пов'язаних як із загальними підходами до інноваційних процесів, так і з прикладними проблемами в області інновацій. Саме у 80-х – 90-х рр. ХХ століття відродився суспільно-педагогічний рух, що пов'язаний з реформуванням освіти і масштабною інноваційною діяльністю педагогів.

Уперше поняття «інновація» в науковий обіг ввели економісти і соціологи в період становлення інноватики як нової галузі знань, що забезпечує вивчення і застосування законів цілеспрямовано через трансформаційні зміни у формі нововведень. У роботах вчених Ж. Г. Тарда (J. G. Tard), Й. А. Шумпетера (J. Schumpeter) *інновація* трактується як багатофункціональне поняття. Так, відомий французький соціолог Жан Габріель Тард (Jean Gabriel Tard) проілюстрував, що індикатором суспільного прогресу виступають нововведення і винаходи. Причому, винахід – це принципово новий об'єкт інтелектуальної власності, а нововведення – це процес адаптації винаходу [9].

В останні десятиліття почала прогресувати соціальна інноватика, однією з підсистем якої є *педагогічна інноватика*. Інноваційні процеси в освіті стали предметом спеціального вивчення приблизно з кінця 1950-х років. Спочатку дослідниками вирішувалися завдання узагальнення педагогічних нововведень та інформування про них громадськості. Потім завдання науковців поступово розширювалися: досліджувалися процеси оцінки педагогічних нововведень, їх впровадження, педагогічна творчість вчителів, експериментальна робота в освітніх установах, управління процесами змін, перешкоди на шляху поширення і освоєння

педагогічних нововведень тощо. Це призвело до потреби інтеграції отриманих знань і їх узагальнення, що стало початком оформлення педагогічної інноватики як самостійної наукової дисципліни. Її становлення обумовлено як логікою розвитку практики освіти, так і логікою розвитку науки.

Для педагогічної інноватики вихідними служать поняття «нововведення», «інновація», «інноваційний процес», «інноваційна діяльність». Слово «інновація» походить з латинської мови: «*in*» – в, «*novus*» – новий, і по-різному визначається в енциклопедіях і словниках.

Інновації (від англ. – нововведення) – запровадження нових форм організації праці й управління, що охоплює не тільки окреме підприємство, а й їхню сукупність [7, с. 91].

Представимо визначення поняттю «інновація» через аналіз наукових джерел:

1) італ. *innovazione* – новина, нововведення – покликані забезпечувати в практиці найвищі педагогічні результати, можуть бути як окремими ланками, новими засобами і напрямками роботи, так і технологіями, системами, що охоплюють усю освітню діяльність [1];

2) нововведення у галузі техніки, технології, організації праці й управління, які ґрунтуються на використанні досягнень науки та передового досвіду, а також використанні цих нововведень у найрізноманітніших галузях і сферах діяльності [8, с. 20];

3) комплексний, цілеспрямований процес створення, розповсюдження і використання новації [2, с. 5];

4) процес оновлення чи вдосконалення теорії і практики освіти, який оптимізує досягнення її мети [3, с. 45].

Інновації в освіті – це процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану. Слово «інновація» має комплексне значення, оскільки складається з двох форм: власне ідеї та процесу її практичної реалізації [5, с. 338–340].

Інноваційна діяльність – це всі наукові, технологічні, організаційні, фінансові та комерційні дії, які дійсно призводять до практичної реалізації інновацій чи задумані з цією метою [10].

Інноваційна компетентність педагога – система мотивів, знань, умінь, навичок, особистісних якостей педагога, що забезпечує ефективність використання нових педагогічних технологій у своїй роботі [4, с. 338].

Управління інноваціями в освіті – це процес сталого розвитку закладу чи установи освіти шляхом генерування, розробки і застосування нововведень, які суттєво змінюють результати навчання, виховання і управління [5].

Однією з найважливіших завдань сучасної педагогічної інноватики є *класифікація нововведень*, що дає можливість робити обґрунтовані прогнози ефективності інноваційних процесів: передбачити можливі соціальні й психологічні бар'єри, організаційні труднощі, визначити певні заходи їх подолання з урахуванням особливостей окремих нововведень.

Для забезпечення максимального ефективного результату в підвищенні якості освіти необхідно врахувати базові ознаки інновацій: рівень новизни (абсолютна, відносна, умовна, часткова), інноваційний потенціал (радикальний, комбінований,

модифікований), інноваційні процеси (основні цілі, тривалість проведення, інвестиції, ризики), рівень розробки і поширення нововведення [3].

Інновації мають величезний системний ефект впливу на всі компоненти педагогічного процесу, загальну структуру і діяльність педагогічної спільноти в цілому.

У науковій літературі під інноваційним процесом розуміється комплексно-системна діяльність зі створення, освоєння, використання та поширення нововведень, а саме нововведення – це динамічна система, що характеризується як внутрішньою логікою (інноваційний процес), так і закономірним розвитком у її взаємодії з навколишнім середовищем (життєвий цикл).

Діяльність з розробки, проектування та впровадження новацій носить назву «інноваційна діяльність», для якої характерне її органічне поєднання з освітньою, управлінською і дослідницькою діяльністю. Інноваційна діяльність, як і будь-який інший вид діяльності, невід’ємна від управління нею.

Характерною особливістю управлінської діяльності в професійній освіті є її перетворюючий характер, так як будь-яке управлінське рішення має за мету провести в освітній установі певні поліпшення.

Чинний Наказ МОН України № 552 від 12.05.2023 р. Про затвердження Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності у сфері освіти (із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2023 року № 843) визначає порядок здійснення інноваційної діяльності у закладах дошкільної, загальної середньої, спеціалізованої, позашкільної та професійної (професійно-технічної) освіти (далі – заклади освіти) [6]. Основні положення наказу визначають:

- ▶ *інноваційна діяльність у сфері освіти* – діяльність, що спрямована на розроблення й використання у сфері освіти результатів наукових досліджень та розробок;

- ▶ *інноваційний освітній продукт* – результат реалізації інноваційного освітнього проекту, експериментальної роботи закладів освіти, що виступає об’єктом інтелектуальної власності суб’єктів інноваційної діяльності;

- ▶ *інноваційний освітній проект* – система інноваційної діяльності, що передбачає використання експерименту як одного з методів реалізації проекту задля розроблення й використання у масовій практиці інноваційного освітнього продукту;

- ▶ *освітні інновації* – новостворені (застосовані) або вдосконалені освітні, навчальні, виховні, психолого-педагогічні та управлінські моделі, технології, методи, що підвищують якість, результативність та ефективність освітньої діяльності, змінюють результати освітнього процесу, створюючи при цьому удосконалені чи нові: освітні, дидактичні, виховні системи; зміст освіти; освітні, педагогічні технології; методи, форми, засоби розвитку особистості, організації навчання і виховання; технології управління закладом освіти, системою освіти.

Отже, мета інноваційної діяльності пов’язана зі створенням умов для ефективної роботи всіх учасників педагогічного процесу з досягнення запланованих колективом цілей і завдань. Діяльністю інноваційного закладу професійної освіти є продукування кращих педагогічних та управлінських практик зі створення та реалізації авторських концепцій, моделей/систем, інновацій як складових цілісної авторської педагогічної системи задля ефективної реалізації стратегічних державних завдань у сфері освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко А.М. Упровадження інновацій – стратегія прискореного розвитку педагогічної практики і теорії. *Постметодика*. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Postmetodyka_2010_2_5 (дата звернення: 11.10.2024).
2. Ващенко Л. М. *Управління інноваційними процесами в загальній середній освіті регіону* : монографія. Київ : Видав. об'єднання «Тираж», 2005. 380 с.
3. Даниленко Л.І. *Модернізація змісту, форм та методів діяльності директора загальноосвітньої школи* : монографія. Київ : Логос, 2002. 140 с.
4. Дичківська І.М. *Інноваційні педагогічні технології* : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2004. 351 с.
5. *Енциклопедія освіти*. Акад. пед. наук України; голов. ред. В.Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
6. Наказ МОН України № 552 від 12.05.2023 р. Про затвердження Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності у сфері освіти URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1155-23#Text> (18.10.2024 р.)
7. *Соціолого-педагогічний словник* / уклад.: С. У. Гончаренко, В. В. Радул, М. М. Дубінка та ін.; за ред. В. В. Радула. Київ : ЕксОб, 2004. С. 91.
8. Тягло А.В. *Критическое мышление: проблемы мирового образования XXI века*. Харьков, 1999. 356 с.
9. Tarde, Jean Gabriel. *Les lois de l'imitatio*. Paris. 1892. 300 p.
10. *The Eurostat* (the Statistical Office of the European Communities) website. URL: <http://ec.europa.eu/eurostat> (дата звернення: 12.10.2024).

ОРГАНІЗАЦІНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

МУРАВЙОВА НАДІЯ ГРИГОРІВНА,

заступник директора з навчально-виробничої роботи, викладач професійно-теоретичної підготовки ДНЗ «Одеський професійний ліцей сфери послуг Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського»

У сучасному світі, де технології розвиваються стрімкими темпами, а конкуренція на ринку праці постійно зростає, технічні навички вже не є достатніми для успішного професіонала. Все більшого значення набувають так звані «м'які навички» або soft skills. Це комплекс особистісних якостей і вмінь, які допомагають ефективно взаємодіяти з колегами, клієнтами, а також адаптуватися до змін і вирішувати складні завдання.

Аналізуючи дослідження науковців: М. Вачевський, А. Вишнеvsька, В. Волкова, А. Колот, М. Коляда, В. Лівенцов, А. Михайлов, А. Яншин та інших, які вивчали особливості розвитку soft skills можна сказати, що м'які навички допомагають ефективно і самостійно діяти в різних робочих ситуаціях. На відміну від твердих навичок, гнучкі компетенції мало залежать від сфери їх придбання та застосування.

Стів Джобс мав унікальну здатність бачити майбутнє та перетворювати свої ідеї на реальність. Він постійно шукав нові підходи та не боявся ризикувати. Він постійно створював продукти, які не просто задовольняли потреби споживачів, а й змінювали їх уявлення про технології. Характеризуючи шляхи формування «soft skills», автори зазначають, що передусім це може відбуватись за активної участі здобувачів освіти в різних гуртках, спілках, учнівському самоврядуванні тощо.

Така діяльність у різних ініціатив здобувачів освіти допомагає вдосконалювати комунікативні навички та брати на себе відповідальність за прийняття рішень.

Формування soft skills у майбутніх кваліфікованих робітників – це складний процес, який вимагає комплексного підходу. Основними організаційно-педагогічними умовами є: створення сприятливого освітнього середовища (довірчі відносини, заохочення тощо); використання інтерактивних методів навчання (рольові ігри, дискусії, проектна робота, кейси тощо); залучення до практичної діяльності (проходження виробничої практики, участь у конкурсах, конференціях, проектах, волонтерство); розробка спеціальних програм з розвитку soft skills (коучинг та менторство); співпраця з роботодавцями (проведення спільних заходів, розробка освітніх програм та програм дуальної освіти).

Для ефективного формування soft skills необхідно враховувати такі практичні аспекти:

- індивідуальний підхід: кожен здобувач освіти має свої особливості, тому необхідно розробляти індивідуальні програми розвитку;
- постійна оцінка результатів: регулярна оцінка прогресу дозволяє коригувати освітній процес;
- зворотній зв'язок: важливо надавати здобувачам освіти зворотній зв'язок щодо їхніх досягнень і помилок;
- мотивація: створення мотиваційного середовища сприяє активному засвоєнню нових знань і навичок.

Як показує аналіз формування навичок soft skills за окремими професіями, то можна зазначити, що

- для професій перукарського мистецтва основними soft skills є: комунікація (активне слухання, ясна та чітка мова, емпатія), креативність, орієнтація на клієнта; індивідуальний підхід; терпіння та стресостійкість.
- для професій економічного напрямку – командна робота, навички публічних виступів, вміння вести переговори, здатність аналізувати великі обсяги даних тощо.

Професії швейного профілю традиційно асоціюються з технічними навичками (hard skills), soft skills відіграють все більш важливу роль у сучасному світі моди. Вони допомагають фахівцям у цій галузі не тільки створювати якісні вироби, але й будувати успішні кар'єри. Для професій даного профілю основними практичними навичками soft skills є терпіння, мистецьке бачення, здатність створювати оригінальні та стильні моделі одягу, уміння працювати з кольором та фактурами, здатність поєднувати різні тканини та кольори для створення гармонійного образу, адаптація до трендів.

Soft skills – це невід'ємна частина успішної кар'єри. Інвестуючи час і зусилля в їх розвиток, майбутні кваліфіковані робітники можуть досягти більших висот у своїй професійній діяльності.

У світі, де багато людей мають схожі технічні навички, soft skills допомагають виділитися та досягти більших успіхів. Співпрацюючи з підприємствами для створення спільних освітніх програм та практик, заклад освіти робить їх більш відповідними до сучасних вимог ринку праці, включаючи новітні технології та методи роботи, які використовуються на підприємствах.

Креативність та адаптивність дозволяють знаходити нестандартні рішення та долати перешкоди. Наприклад, креативність дозволяє дизайнеру створювати оригінальні лекала, експериментувати з різними тканинами, фактурами та кольорами. Адаптивність дозволяє освоювати нове обладнання та технології, а

креативність – знаходити нестандартні способи використання традиційних інструментів.

Лідерські якості та здатність працювати в команді відкривають нові можливості для професійного зростання. Розвиток soft skills є ключовим фактором для кар'єрного зростання. Люди з високим рівнем емоційного інтелекту, лідерськими якостями та вмінням працювати в команді швидше просуваються по кар'єрним сходинкам.

Отже, формування soft skills майбутніх кваліфікованих фахівців – це важлива задача, яка вимагає спільних зусиль з боку освітніх закладів, роботодавців та самих здобувачів освіти. Завдяки комплексному підходу та створенню сприятливих умов можна підготувати фахівців, які будуть успішно працювати в сучасному динамічному світі.

SOFT SKILLS – НЕОБХІДНИЙ КОМПОНЕНТ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

КУПРІЄВИЧ ВІКТОРІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА,

доцент кафедри професійної і вищої освіти Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти», кандидат педагогічних наук, доцент

Навички двадцятого першого століття роблять можливою ефективну діяльність у нашому новому світі, що постійно змінюється. Вони є параметрами, за якими вже нині сучасні компанії шукають персонал, та пов'язані не лише зі знаннями й технічними вміннями, а й визначають успіх в соціальному і професійному оточенні. Такі навички, як комунікація, лідерство, творче мислення та емоційний інтелект, отримали назву «м'які навички». Дослідники та роботодавці одноставно стверджують про необхідність формування та розвитку soft skills здобувачів освіти як невіддільного складника їхньої професійної підготовки та запоруки успішного працевлаштування в майбутньому.

Останні дослідження ринку праці говорять про те, що посилюється інтерес до soft skills. Більшість роботодавців вважають їх так само важливими, як і професійні знання та вміння. Вважається, що професійні вміння та навички застарівають, а soft skills є актуальними завжди [2].

Формування soft skills у майбутніх фахівців будь-яких спеціальностей є актуальною проблемою та обґрунтованою вимогою до освіти людей в сучасних глобалізованих умовах. Питаннями формування soft skills у здобувачів освіти наразі займаються дослідники С. Голод, К. Коваль, В. Корольчук, К. Корсікова, О. Кравець, Л. Сергеева, Л. Степанова, А. Стадній та ін. У зазначених дослідженнях піднімаються питання ролі та значення soft skills для професійної діяльності фахівця, актуальності формування soft skills, як необхідної умови ефективного розвитку професійних сфер. Формування soft skills у майбутніх фахівців будь-яких спеціальностей є актуальною проблемою та обґрунтованою вимогою до освіти людей в сучасних глобалізованих умовах.

У сучасній глобальній економіці, що швидко розвивається, важливість м'яких навичок важко переоцінити. М'які навички, які охоплюють ряд міжособистісних і комунікаційних здібностей, все частіше розглядаються як життєво важливі та необхідні для успіху на робочому місці в будь-якій сфері. Soft skills, на думку дослідників, не залежать від попередніх знань чи підготовки і однаково важливі як для фахівця-початківця, так і для професіонала з великим стажем роботи. Вони

також не є вродженими чи незмінними. Останні дослідження з психології та когнітивної діяльності свідчать, що їх можна цілеспрямовано розвивати навіть у дорослих, доповнюючи їхні професійні знання та уміння (hard skills).

Soft skills – це навички, прояв яких важко відстежити, але вони дозволяють ефективно і гармонійно взаємодіяти з іншими людьми. Вони включають універсальні і загальнокультурні компетенції сучасного конкурентоздатного фахівця. Нині у вітчизняному науковому дискурсі поняття «soft skills» визначається термінологічною парадигмою: «м'які навички», «навички успішності», «універсальні навички», «метапредметні навички», «гнучкі навички», «соціальні навички» тощо. Кожен з названих вище термінів має смислові відмінності, однак спільною особливістю є їхня надпрофесійність. Soft skills не завжди піддаються кількісному вимірюванню. Іноді їх називають персональними компетенціями, оскільки вони залежать від людини, її якостей і пов'язані з особистими характеристиками.

Soft skills необхідні у будь-якому виді професійної діяльності, тому їх потрібно активно формувати у здобувачів освіти на етапі навчання у закладах загальної середньої, а інтенсивно розвивати – у закладах фахової передвищої, закладах професійної (професійно-технічної) та вищої освіти [1].

Підготовка фахівців у всі часи існування викликала бурхливі пошуки шляхів та способів її вдосконалення та ефективності. З огляду на вимоги сучасності, особливості розвитку та становлення покоління ХХІ сторіччя та надскладні умови роботи в часи воєнного стану, виникає необхідність в адаптації методів навчання до вимог змішаного навчання.

Саме soft skills на сьогодні є необхідним складником професійного саморозвитку і самореалізації фахівця впродовж життя, показником рівня його конкурентоспроможності на вітчизняному і міжнародному ринку праці. Soft skills – це навички, які допомагають при соціалізації будь-якого рівня: комунікативні вміння, навички міжособистісного спілкування, успішне ведення переговорних процесів, злагоджена робота в команді, чесність, оптимізм, гнучкість, креативність, мотивація, емпатія. Володіння цими навичками дозволяє бути успішним фахівцем, професіоналом незалежно від специфіки діяльності або напрямку, в якому працює кожна людина.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кірдан, О., Кірдан, О. Формування soft skills здобувачів вищої освіти в освітньому процесі закладу вищої освіти. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. Вип. 2(6), 2022. с. 152–160. [https://doi.org/10.31499/2706-6258.2\(6\).2021.248144](https://doi.org/10.31499/2706-6258.2(6).2021.248144)
2. Купрієвич В.О., Ільїна Т.В. Soft Skills як необхідна складова професійного розвитку педагога. *Професійний розвиток в умовах цифровізації суспільства: сучасні тренди*: матеріали ІІІ науково - практичної конференції / наук. ред. О.М. Спірін, О.А. Остряньська. Київ - Житомир: НАПН України ДЗВО «Університет менеджменту освіти», ЖДУ ім. І.Франка. 2022. 304 с. С. 246-248. <https://lib.iitta.gov.ua/734790/>

ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ТА ПІДХОДІВ У РОЗВИТКУ SOFT SKILLS НА УРОКАХ ТЕОРЕТИЧНОГО ТА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ РЕСТОРАННОГО СЕРВІСУ

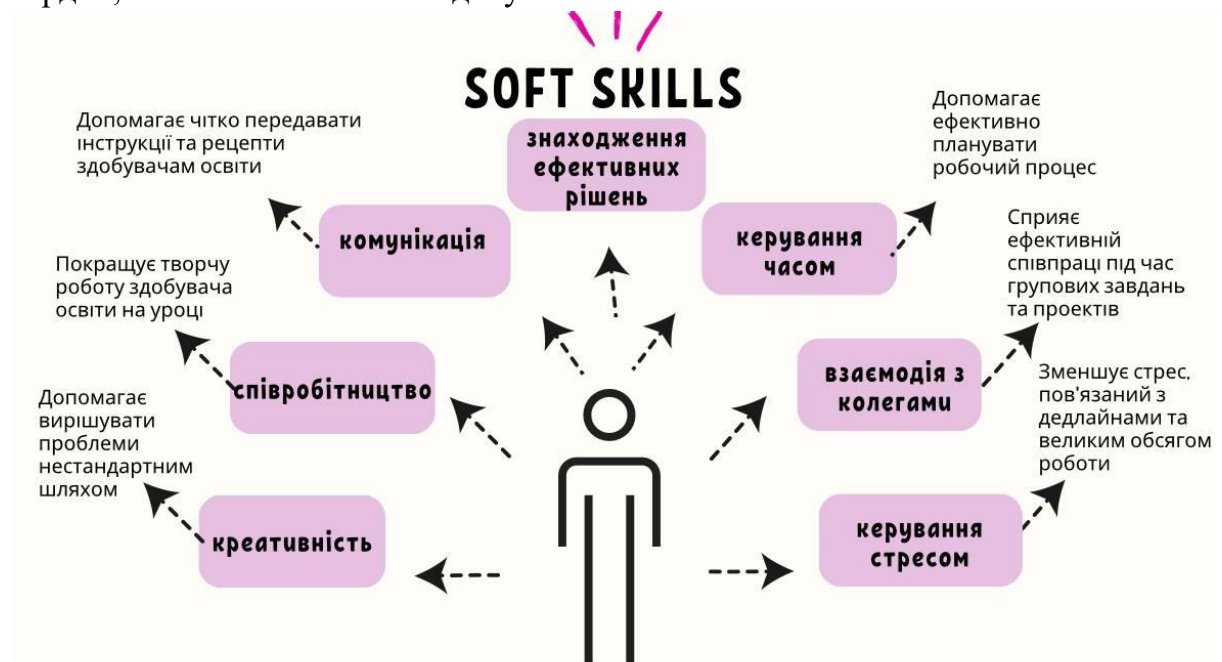
ЛИТВИНКО ТЕТЯНА ВІКТОРІВНА, викладач професійно-теоретичної підготовки
КЗП(ПТ)О «Київський професійний коледж мистецтва та технологій сервісу»

Успіх у професії кухаря залежить від гармонійного поєднання твердих (технічних) та м'яких (соціальних) навичок. Під час теоретичного навчання являють методику, які сприяють розвитку м'яких навичок, таких як командна робота, комунікація та креативність. Зокрема, групові проекти з розробки меню дозволяють здобувачам освіти практикувати навички співпраці та творчого мислення. Для ефективного навчання я використовую такі ресурси як Всеосвіта та наУрок, а також активно створюю кросворди, тести та індивідуальні завдання.

Правильно організоване теоретичне навчання не лише надає необхідні професійні знання, але й готує здобувачів освіти до реальних викликів у їхній майбутній кар'єрі.

Особливу увагу приділяю інтеграції розвитку твердих та м'яких навичок. Різноманітність методів навчання дозволяє зробити теоретичні уроки більш інтерактивними, практично орієнтованими та допомагають знаходженню ефективних рішень.

Виробниче навчання надає унікальну можливість для практичного розвитку як твердих, так і м'яких навичок здобувачів освіти.

Робота на професійній кухні природно сприяє розвитку м'яких навичок, зокрема, командної роботи, комунікації та управління часом. Спільна підготовка складного багатокомпонентного меню вимагає ефективної координації дій та чіткого розподілу обов'язків між здобувачами освіти.

Взаємодія з майстром виробничого навчання та іншими здобувачами освіти під час процесу приготування страв покращує комунікативні навички та здатність давати і отримувати зворотній зв'язок.

Презентація готових страв дозволяє розвивати креативність у оформленні та навички публічного виступу. Виробниче навчання створює унікальне середовище, де тверді та м'які навички підсилюють одна одну, формуючи цілісного професіонала.

Участь у кулінарних конкурсах відкриває перед здобувачами освіти унікальні можливості для всебічного професійного розвитку. Конкурси створюють

середовище, максимально наближене до реальних умов роботи на професійній кухні, де учні можуть застосувати свої теоретичні знання на практиці. Кулінарні конкурси -це прекрасна нагода ознайомитися з сучасними гастрономічними трендами та розширити свій професійний кругозір.

Важливим аспектом участі в конкурсах є розвиток навичок самопрезентації. Крім того, такі заходи створюють платформу для професійного нетворкінгу, обмін досвідом та ідеями. Конкурси допомагають формувати реалістичне уявлення про вимоги індустрії та стимулюють постійне навчання та розвиток.

Таким чином, синергія твердих та м'яких навичок на уроках теоретичного та виробничого навчання є ключовим у досягненні успіхів у кар'єрі кухаря. Важливими складовими у розвитку soft skills: інтеграція твердих і м'яких навичок, реалістичні умови, різноманітність методів, акцент на самостійність, комплексне оцінювання, підготовка до реальних викликів, вирішення непередбачуваних ситуацій на кухні, креативність у подачі страв, дотримання санітарно-гігієнічних норм на кухні, участь у кулінарних конкурсах.

ПРОЄКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТАРІЙ РОЗВИТКУ М'ЯКИХ НАВИЧОК

ТОРЯНИК КАТЕРИНА ЮРІЇВНА,

заступник директора з навчально-виховної роботи

ЗП(ПТ)О «Чугуївський регіональний центр професійної освіти Харківської області»

Аналізуючи роботи українських вчених, формується розуміння, що використання в сучасному освітньому процесі проектних технологій успішно сприяє формуванню у здобувачів освіти аналітичних і дослідницьких, теоретичних та практичних вмінь і навичок професійного спрямування [1].

Окрім того, проектна діяльність безпосередньо впливає на формування м'яких навичок у здобувачів освіти, що, в свою чергу, все більше набуває затребуваності на ринку праці [2, 3].

У ЗП(ПТ)О «Чугуївський регіональний центр професійної освіти Харківської області» метод проектів запроваджено на всіх етапах освітнього процесу, але найбільшої ефективності використання проектних технологій, як інструментарію розвитку у майбутніх фахівців м'яких навичок, які є найбільш затребуваними у працедавців, досягається під час виробничого навчання.

Для визначення затребуваних працедавцями м'яких навичок кваліфікованих працівників, в рамках діяльності Центру кар'єрного розвитку було здійснено аналіз актуальних пропозицій на ринку праці для професій, за якими здійснюється підготовка в закладі освіти. Результати аналізу показали, що в залежності від професії, вимоги до наявності та рівня розвитку м'яких навичок варіюються, але серед найбільш затребуваних виділяються: навички роботи в команді та комунікабельність, гнучкість, стресостійкість, адаптивність, тайм менеджмент, відповідальність та бажання навчатися.

У ході аналізу ефективності використання проектних технологій в освітньому процесі, а саме на заняттях з виробничого навчання, як інструментарію розвитку м'яких навичок, виявлено, що професійно спрямовані проекти стимулюють у здобувачів освіти активне формування та систематичний розвиток м'яких навичок, які повністю відповідають потребам працедавців. Визначено, що найбільшу

ефективність мають масштабні проєкти яких роль педагога мінімізована, а умови виконання максимально наближені до умов на робочому місці. Серед проєктів, за реалізацією яких проводилось спостереження, та які показали найбільшу результативність, можна зазначити: групове проєктування та будівництво на території закладу освіти металеві альтанки для подальшого використання в освітній діяльності, виготовлення у промислових об'ємах випічки з метою її подальшої реалізації, тощо. Наявність матеріальної відповідальності здобувачів освіти за результат проєкту сприяє максимальній концентрації їх уваги, дисциплінує та дозволяє розвинути у них стресостійкість, що в умовах сьогодення є найбільш ефективними та затребуваними навичками успішного працівника.

Отже, використання проєктних технологій, особливо під час виробничого навчання, не лише ефективно впливає на активний розвиток у майбутніх фахівців м'яких навичок, які є найбільш затребуваними та цінними для працедавців на сучасному ринку праці, а й формує у майбутніх кваліфікованих працівників підприємницькі навички що, в свою чергу, сприяє подальшому відкриттю випускниками закладу освіти власного бізнесу та створенню додаткових робочих місць.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Любчак Н. М. Проєктні технології: сутність та особливості використання у навчальному процесі. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки.* 2014. Вип. 122. С. 144–150.
2. Шевченко І. А., Шелевер О. В., Маркова В. В. Розвиток soft skills у здобувачів освіти як запорука успішної професійної діяльності. URL: <http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2024/72/56.pdf> (дата звернення: 29.10.2024).
3. Коваль К.О. Розвиток «soft skills» у здобувачів – один з важливіших чинників працевлаштування. *Вісник Вінницького політехнічного університету.* 2015. № 2. С. 162–167.

ЕФЕКТИВНІ МЕТОДИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ М'ЯКИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ

ТКАЧЕНКО НІНА ГРИГОРІВНА,

методист Науково-методичного центру професійно-технічної освіти
у Харківській області

Ринок праці України висуває до майбутніх кваліфікованих фахівців вимоги не тільки мати високий рівень професійних компетентностей, знань сучасних технологічних процесів, а й творчо підходити до виконання професійних обов'язків, бути активними, компетентними, здатними навчатися усе життя.

Інноваційні педагогічні технології – система оригінальних новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, які охоплюють цілісний освітній процес від визначення його мети до очікуваних результатів і цілеспрямовано, систематично й послідовно впроваджуються в педагогічну практику з метою підвищення якості освіти [1].

У сучасній професійній підготовці здобувачів освіти активно впроваджуються інноваційні технології навчання, які сприяють підвищенню

ефективності освітнього процесу та кращій підготовці здобувачів освіти до ринку праці. Серед яких можна визначити наступні.

Електронне навчання (E-learning) є-лернінг та дистанційна освіта E-learning – це метод навчання, який передбачає використання мультимедіа, спеціальних онлайн-платформ та програмних забезпечень, інструментів електронного навчання, такі як: тестування, презентації, опитування, вікторини, онлайн-лекції тощо.

Дистанційне навчання – це форма освіти, коли здобувач освіти отримує знання в режимі онлайн, на відстані від педагога. В той час як онлайн освіта може здобуватись як в аудиторії так і дистанційно. Інтерактивні платформи та стимулятори які допомагають при організації дистанційного навчання: Googleclassroom, Learning Apps, Kahoot, Padlet, Canva, Wordwall та інші.

Адаптивне навчання безпосередньо пов'язане з електронним навчанням. Деякі вітчизняні науковці вивчали питання адаптивного навчання і вважають його одним із перспективних напрямів у сучасній інформаційній навчальній системі [2]. В адаптивній технології самостійна робота здобувачів освіти протікає одночасно з індивідуальною. Індивідуалізація навчання спрямована на розвиток умінь і навичок самостійної роботи, уміння здобувати знання, вирішувати проблемні ситуації, проявляти креативність під час виконання завдань [3].

Гейміфікація — підхід до навчання у вигляді гри, що стає все більш поширеним і популярним в освіті, то і являється альтернативою для багатьох з існуючих методів навчання. Гейміфікація активно розвиває м'які навички у здобувачів освіти, такі як: командна робота та співпраця; креативність; здатність до самоаналізу; комунікативні навички; адаптивність і гнучкість; мотивація і відповідальність; самоменеджмент і планування; емоційний інтелект і самоконтроль; вміння працювати з помилками; стресостійкість.

Імерсивні методи навчання. До таких інтерактивних інструментів належать і технології віртуальної (VR) та доповненої реальності (AR).

Віртуальна (VR) та доповнена реальність (AR) – це передові технології, які змінюють наше сприйняття світу. VR занурює користувача в повністю штучне середовище, створене за допомогою комп'ютерних технологій. До таких технологій можна віднести: інтерактивне навчання; віртуальні екскурсії та музеї; вивчення складних виробничих технологій; віртуальні лабораторні роботи.

STEM-освіта невід'ємно пов'язана із критичним мисленням та спрямована на його розвиток. Здобувачі освіти мають навчитися – на основі отриманого досвіду, аналогій та узагальнень – самостійно орієнтуватися навіть у складних ситуаціях та вирішувати проблеми без сторонньої допомоги, формувати власну думку та приймати рішення. STEM розвиває здібності до аналітичної та дослідницької роботи, експериментування, дозволяє виховати гнучкість розуму та практично орієнтоване мислення.

Штучний інтелект (далі – ШІ) значно розширює можливості розвитку м'яких навичок, роблячи цей процес інтерактивним, гнучким і персоналізованим. Інтерактивні тренажери, симуляції та віртуальні асистенти на базі ШІ можуть створити безпечне середовище для експериментів і помилок, що є ефективним інструментом для розвитку ключових навичок,

Для ефективного впровадження інноваційних технологій навчання, які сприяють формуванню м'яких навичок майбутніх кваліфікованих фахівців, важливо використовувати методики, що поєднують як технічні знання, так і розвиток соціальних та особистісних компетенцій.

Проектні методики є ефективним інструментом для формування м'яких навичок у майбутніх кваліфікованих фахівців. Такі навички, як комунікація, критичне мислення, командна робота та співпраця, адаптивність та гнучкість, організаційні навички та тайм-менеджмент, ініціативність та лідерство вирішення проблем, є необхідними для успішної кар'єри на сучасному ринку праці.

Методики інтерактивного навчання для формування м'яких навичок у майбутніх кваліфікаційних фахівців є важливою складовою сучасної професійної освіти. Ефективними для розвитку м'яких навичок можуть бути: групові дискусії та дебати, рольові ігри, мозковий штурм, інтерактивні вправи та симуляції, менторство та коучинг.

Метод кейсів – метод навчання, який використовує опис реальних економічних, соціальних і бізнес-ситуацій. Учасники навчального процесу повинні досліджувати ситуацію, розібратися в суті проблем, запропонувати можливі рішення і вибрати найкраще з них. Кейси ґрунтуються на реальному, фактичному матеріалі або ж наближені до реальної ситуації [4].

Менторство і коучинг є ефективними підходами для розвитку м'яких навичок майбутніх кваліфікованих робітників, які допомагають не тільки отримати технічні знання, але й успішно інтегруватися в робочі колективи, вирішувати проблеми, комунікувати, працювати в команді та приймати відповідальні рішення. У ЗП(ПТ)О може бути запроваджена програма наставництва (менторство), де досвідчені випускники або практикуючі фахівці стають менторами для здобувачів освіти, які навчаються за відповідними професіями. Ментори проводять: семінари та тренінги; індивідуальні консультації, діляться практичним досвідом.

Коучинг – це не просто методика, яку можна ввести і застосовувати в певних ситуаціях. Це спосіб управління, спосіб поводження з людьми, спосіб мислення, спосіб існування для розкриття потенціалу людини з метою досягнення нею максимальної ефективності. Основне завдання коуча — підтримувати в здобувачів освіти упевненість у своїх силах, сформувані у них адекватну самооцінку. Віра молоді в свої можливості, ступінь їх усвідомлення сприяють високій навчально-пізнавальній мотивації і формуванню відповідальності за своє навчання [5].

Отже, такий багатовекторний аналіз дозволяє показати, як інноваційні технології, методики допомагають формуванню та розвитку м'яких навичок конкурентоспроможних і професійно підготовлених фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Братко М., Козир М, Педагогічна інноватика: Навчально-методичний посібник/ М.Братко К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 272 с.
2. Бондар В., Шапошнікова І. Адаптивне навчання студентів як передумова реалізації компетентнісного підходу до професійної підготовки вчителя. Рідна школа. 2013. № 11. С. 36–41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2013_11 (дата звернення 20.10.2024 р.).
3. Цвєтаєва О.В., Знанецька О.М., АДАПТИВНЕ НАВЧАННЯ В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ОСВІТИ, Педагогічні науки. Випуск LXXXVII. 2019. 174 с.
4. Осіна Н. А. Кейс-метод як спосіб формування життєвих компетентностей учнів. Методичні рекомендації, Запоріжжя Науково-методичний центр професійно-технічної освіти, 2018. 7 с.
5. Сергєєва Л.М., Просіна О.В., Ілляхова М.В. Творчість як фактор мотивації досягнень: навч. посіб. Біла Церква, ТОВ «Білоцерківдрук». 2023. 124 с.

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК НЕОБХІДНА КОМПЕТЕНЦІЯ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТАМИ

МОСКВІТІНА ГАННА ВАСИЛІВНА,
викладач ДНЗ «Черкаське вище професійне училище»

Проєктне навчання відіграє важливу роль у викладанні історії та громадянської освіти, а головне допомагає здобувачам освіти стати поінформованими, активними, самостійними і творчими особистостями, здатними адаптуватися до стрімких змін у світі.

Здобувачі освіти мають отримувати інформацію не в готовій формі, а в процесі пошуку та творчого осмислення. Аби зрозуміти й оцінити історичну подію, учні повинні вміти не лише працювати з інформацією, але й розвивати так звані softskills, тобто критичне мислення, командну роботу, емоційний інтелект тощо.

Одним із найефективніших способів досягнення зазначеного вище є впровадження в освітній процес проєктного навчання – підходу, орієнтованого на учня, на формування в нього дослідницьких умінь, креативності, критичного мислення, комунікативних навичок, зокрема, у процесі вивчення історії та громадянської освіти.

Проєктне навчання виходить за рамки запам'ятовування дат і фактів, дозволяє учням глибше зануритися у вивчення історичної минувшини, активно здобувати знання.

Досліджуючи певні історичні епохи та події, встановлюючи їхні зв'язки із сьогоденням, аналізуючи первинні та вторинні джерела, створюючи змістовні проєкти, таким чином, учні не лише стають активними учасниками освітнього процесу, але й розвивають навички, необхідні для успішного досягнення поставлених цілей у реальних життєвих умовах: комунікативні навички та навички співробітництва. Працюючи над проєктами в малих групах, здобувачі навчаються конструктивно спілкуватися, сприймати різні думки, домовлятися та розподіляти між собою обов'язки. Вони розвивають навички міжособистісного спілкування, що відіграють вирішальну роль у досягненні спільної мети. Співпрацюючи, учні також знайомляться з різними інтерпретаціями історії, а це сприяє розвитку емпатії та сприйняттю культурного різноманіття.

Важливим аспектом реалізації будь-якого проєкту є вибір теми, яка перегукується з їхнім життям та підвищує значущість теми, сприяє зростанню мотивації та залученості учнів.

Саме так відбувалося, коли учні працювали над проєктом «Затоплені села Черкащини» презентуючи свою роботу за допомогою цифрових інструментів. Підсумком їх кропіткої роботи був відеофільм, який розміщений на YouTube відео хостингу https://youtu.be/iM_GMNQVxgU.

Невеличкий документальний відеоролик, розповідає нам, про наслідки будівництва Кременчуцького водосховища у Черкаському районі. Група учнів брали декілька інтерв'ю, безпосередньо у очевидців або близьких родичів, тих сумних подій. Проєкт «Затоплені села Черкащини» залишається актуальним, має краєзнавчий компонент, а головне - фільм можна використовувати на уроках історії України під час вивчення тем «Україна у перші повоєнні роки» або «Україна в умовах політичної та економічної лібералізації суспільства».

«Земляки державотворці з Черкащини» – довготривалий проєкт про політичних діячів з Черкащини (описані особистості Сергій Шелухина, Михайло

Білинський, Василь Чучупака, Юрко Тютюнник), презентації були приурочені подіям Української революції.

Борець за незалежність України у ХХ столітті, державний, громадський і політичний діяч, журналіст, один із лідерів українського правозахисного та дисидентського руху, багаторічний політв'язень радянського режиму, народний депутат України – «Нескорений Прометей»: В'ячеслав Чорновіл – проєкт про нашого земляка та презентація групою учнів на учнівській конференції, модераторами були викладачі та студенти кафедри міжнародних відносин, історії та філософії Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького.

Презентація та захист власних проєктів перед аудиторією, дозволило учням сформуванню досвід, розвивати критичне мислення (бо було чимало переглянуто та проаналізовано документів, відповідної літератури) та навички вирішення проблем (це пошук матеріалів в Черкаському архіві), а також це сприяло співпраці та комунікації між собою, головне заохочувало їх до творчості й інновацій, виховувало емпатію, та, на мою думку спонукало учнів до вираження активної громадянської позиції.

Ідея попрацювати над проєктом про славетного земляка Данила Нарбута виникла після того, як на стінах нашого училища з'явився мурал за мотивами його картин. Талановита людина, неординарна особистість, яка своєю творчою працею возвеличила Черкаську землю, став об'єктом нашого дослідження. Данило Нарбут зберігав пам'ять про історію, традиції і героїв України. Зрештою і сам став частиною великої історії України й Черкас Проєкт «Почесний громадянин Черкас – Данило Нарбут» був представлений у формі сайту Данило Нарбут.

Цей проєкт дозволив урізноманітнити вираження ідеї та мислити учням нестандартно.

Формування необхідних навичок за допомогою проєктного навчання також розвиває навички і інформаційної грамотності, оскільки учні оцінюють достовірність і надійність джерел, орієнтуються в цифрових архівах і намагаються інтерпретувати інформацію.

Пов'язуючи минуле з сучасністю, учні починають краще усвідомлювати вплив історії та сьогодення та майбутнє.

Використання різних методів проєктного навчання збагачує впершу чергу інструментарій викладача та рівень очікуваних результатів. А результативність цього методу полягає у підвищенні зацікавленості та мотивації здобувачів освіти, а також розвивати комунікативні навички, вміння самостійно ставити питання і знаходити на них відповіді.

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ ЗАСОБАМИ ПРОЄКТНОГО НАВЧАННЯ

БЕНДЕР СВІТЛАНА ОЛЕКСАНДРІВНА,

заступник директора з навчально-виробничої роботи

ДНЗ «Слобожанський регіональний центр професійної освіти», Харківська область

Проєктні технології навчання надають кожному учню можливість реальної діяльності, в якій він може не тільки проявити свою індивідуальність, а й збагатити її. Проєктна діяльність розвиває в учнів пізнавальні навички, креативне мислення, кругозір та здатність шукати і опрацьовувати необхідну інформацію. У

колективних проєктах розвивається здатність до взаємодії, рольової діяльності, збільшується мотивація учнів до навчання[1].

Методичні засади формування soft skills майбутніх кваліфікованих робітників за допомогою проєктного навчання базуються на кількох ключових принципах.

Інтеграція проєктного навчання є ефективним методом розвитку soft skills, створює реальні умови для застосування теоретичних знань на практиці. Здобувачі освіти працюють над реальними проблемами або завданнями, що дозволяє їм розвивати командну роботу, лідерські якості, навички вирішення проблем та ефективне спілкування.

При організації командної роботи над проєктом в групах кожен учасник виконує певну роль. Це сприяє розвитку комунікаційних навичок, вмінню працювати в команді, вирішувати конфлікти, а також креативності та емпатії.

При самостійному виконанні проєктних завдань здобувачі освіти вчаться брати відповідальність за свої рішення, а також демонструвати організованість і самодисципліну. Це сприяє формуванню самоорганізації та здатності до самонавчання, які є критично важливими навичками в сучасному світі.

Рефлексія допомагає розвивати емоційну зрілість та гнучкість мислення. Аналіз виконаної роботи дозволяє здобувачам освіти краще усвідомлювати власні помилки, оцінювати прогрес і вчитися на практичному досвіді.

Проєктне навчання також сприяє розвитку цифрових навичок, що є важливою частиною soft skills. Здобувачі освіти використовують різноманітні технології для створення та презентації проєктів, комунікації та співпраці.

Web-квест – це захоплююча подорож мережею Internet, яка передбачає запити в різних пошукових системах, одержання досить значного об'єму інформації, її аналіз, систематизацію та подальшу презентацію. Це технологія, що дозволяє працювати в групах до 5-ти осіб, розвиває конкурентність і лідерство.

Ознайомимо Вас з досвідом впровадження проєктних технологій у нашому закладі професійної (професійно-технічної) освіти, які формують та розвивають життєві навички успішності здобувачів освіти на деяких прикладах.

Дослідницький проєкт «Амброзія полинолиста – небезпечна рослина», розроблений під керівництвом викладача предмета «Агротехнології» здобувачами освіти розроблено та представлено на засідання Малої академії наук.

На уроках фізики здобувачами освіти був розроблений проєкт «Відновлювана енергія: проєктування сонячної електростанції для дому», який мав не лише навчальне, але й прикладне значення. Результати досліджень корисні для впровадження відновлюваних джерел енергії на Харківщині в реальних умовах, з урахуванням енергетичних потреб, витрат та екологічної ефективності, що актуальним з огляду на глобальні тренди розвитку «зеленої» енергетики в Україні.

Інформаційно-дослідницький проєкт «Глобальне потепління. Чи є загроза?» розроблений здобувачами освіти на Харківській обласній віртуальній виставці «Проєкти здобувачів освіти: фізика та астрономія 2024» проєкт було визнано кращим.

Викладачем англійської мови та здобувачами освіти проводилася цікава пошукова і творча робота над проєктом «Значення англійської мови для майбутньої професії». За результатами роботи було розроблено декілька варіантів опорних схем, які зараз використовують на уроках іноземної мови здобувачі різних професій.

У довготривалому практично-орієнтованому проєкті «Влаштування сучасних гіпсокартонних систем на замовлення», який проводився на уроках виробничого навчання, здобувачі освіти мали можливість практично реалізувати отримані знання за професією «Штукатур» та знання з математики. Вони вирішували проблеми облаштування сучасної гіпсокартонної системи, розробляли дизайн, виконували розрахунки необхідних матеріалів. Результатом проєкту стало опорядкування лабораторії пекарів, яке здобувачі освіти виконали самостійно.

Прикладом як STEM-підхід може ефективно інтегрувати знання з хімії та технології приготування їжі є проєкт «Хімічна одісея шеф-кухаря Макса». Цей проєкт розроблений викладачами з залученням здобувачів освіти був представлено в цьому році на XVI Міжнародній виставці «Інноватика в сучасній освіті» став переможцем у конкурсі номінації «STEM-урок: крок до формування компетентностей сталого розвитку, а наш заклад нагороджений золотою медаллю та Дипломом «За презентацію інноваційних досягнень і активне участь у реформуванні національної системи освіти і науки».

Проєктні технології широко застосовуються на уроках виробничого навчання, це можуть бути творчі, практичні, міні проєкти. У процесі виробничої діяльності здобувачам освіти пропонуються проєкти, що сприяють розвитку навичок роботи в колективі, креативності, логічного мислення та самостійності.

Формування soft skills у здобувачів освіти за допомогою проєктного навчання є надзвичайно важливим, оскільки це готує їх до ефективної роботи в сучасному, швидкозмінному професійному середовищі. Проєктний підхід дозволяє поєднувати розвиток технічних знань із соціальними, емоційними та когнітивними навичками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Глущенко О. В., Романов Л. А., Пащенко Т. М., Пятничук Т. В., Шимановський М. М.]; за заг. ред. Л. А. Романова. Проєктні технології навчання учнів професійно-технічних навчальних закладів: довідник Житомир: «Полісся», 2019. 5 с.

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЛАБОРАТОРНО-ПРАКТИЧНИХ РОБІТ

ГОРУК ІНЕСА РАДУВНА,

викладач спецдисциплін Чернівецького вищого комерційного училища Державного торговельно-економічного університету

Що важливо під час впровадження гейміфікації?

Концепція гейміфікації обертається навколо використання унікальних елементів гри, таких як набір балів, конкуренція з іншими та правила гри.

Мета гейміфікації – не тільки сприяти навчанню, але й залучати здобувачів освіти таким чином, щоб процес був цікавим і веселим, тим самим покращуючи їх сприйняття та засвоєння інформації.

Що належить до ігрових елементів які формують механіку процесу гейміфікації? Елементи ігрового дизайну є основними будівельними блоками додатків гейміфікації. Серед цих типових елементів ігрового дизайну є бали, значки, таблиці лідерів, графіки продуктивності, змістовні історії, аватари та колеги по команді.

Гра – ефективний метод навчання, який може бути застосований в різних галузях, включаючи кулінарію. Деякі ігрові методи, які можуть бути корисними для здобувачів освіти-кухарів, включають: кулінарні змагання та рольові ігри. Розглянемо докладніше.

Кулінарні змагання

- *Кулінарні батли*: Розділіть здобувачів освіти на групи і дайте їм обмежений час та інгредієнти для приготування страви. Оцінюйте їхні навички, творчість та спритність.

- *Імпровізація*: Дайте здобувачам освіти обмежений доступ до інгредієнтів та попросіть їх створити страву «з нічого». Це сприяє розвитку творчості та пристосування до різних ситуацій на кухні.

Рольові ігри

- *Симуляція ресторану*: Розіграйте ситуацію роботи в ресторані, де здобувачі освіти виконують різні ролі, такі як кухарі, офіціанти та менеджери. Це допомагає їм зрозуміти важливість співпраці та комунікації на кухні між собою.

- *Рольові ігри з обслуговування клієнтів*: Створіть сценарії, де здобувачі освіти мають обслуговувати вигаданого клієнта, що має певні вимоги та проблеми (можливо зі здоров'ям)

Для ефективного оцінювання здобувачів освіти можна запросити професійних шеф-кухарів, бренд-шефів або експертів галузі для оцінки страв та роботи здобувачів освіти.

Приготування страв як завдання може бути захопливим і ефективним підходом до навчання з предмету технології приготування їжі. І тут є кілька ідей, як можна впроваджувати цей підхід.

Гра «Майстер Кулінар»:

- Розпочніть гру «Майстер Кулінар», де кожен здобувач освіти має вибрати рецепт, який він хоче приготувати.

- Дозвольте їм обирати з різних рівнів складності рецептів від початківців до більш складних.

Система «Шеф-кухар» і «Асистент»:

- У цій системі де кожен здобувач освіти може обрати свою роль в кухні.

- Шеф-кухар відповідає за приготування страви, а асистент допомагає з підготовкою інгредієнтів та узгодження дій.

Ці ігрові сценарії допомагають створити захоплююче та педагогічно ефективне середовище для розвитку навичок студентів-кухарів.

Турнір за смаком:

У цьому методі здобувачі освіти можуть приготувати страви для оцінювання своїми одногрупниками. Можна встановити критерії, крім смакових якостей, додати категорії «Найкращий декор», «Сучасна подача» До речі даний метод використовують на кожній лабораторній роботі

Кулінарна мандрівка або Локальний продукт:

Кожна група отримує віртуальну подорож до різних країн або регіонів. Завданням є приготувати та представити традиційні страви цього регіону або локального продукту. Оцінюється автентичність та смак.

Це завдання дозволяє здобувачам освіти глибше досліджувати культурні та кулінарні аспекти різних регіонів світу, розвиваючи при цьому їхні навички приготування та підготовки меню.

«Палітра Смаків».

Кожна група отримує палітру ароматів і смаків (кислота, солодкість, гіркота, гострота) та повинна створити страву, де кожен смак виражений окремо.

«Емоційна Кухня».

Групи вибирають емоційні теми (радість, смуток, романтика) та готують страви, що відповідають обраній емоції. Оцінюється виразність та відповідність емоційному задуму.

Ці варіації можуть додати додатковий рівень творчості та оригінальності до гри "Емоційна кухня", створюючи веселий та захопливий досвід для здобувачів освіти.

«Страви за Фарбами»

Кожна група отримує певну палітру кольорів, яку вони повинні використовувати у створенні своїх страв. Оцінюється креативність, а також смак та текстура страв.

Мета заходу: розвивати творчість, креативність та здатність команд працювати разом на кухні.

Підготовка:

1. Розділіть здобувачів освіти на групи по 3-4 особи.
2. Підготуйте різнокольорові продукти та інгредієнти (фрукти, овочі, соуси, спеції), які можна використовувати для приготування страв.
3. Забезпечте доступ до базового кулінарного обладнання та кухонного приладдя.
4. Визначте час на приготування та подачу страв.

Поясніть учасникам, що їхнє завдання полягає в тому, щоб створити кулінарні шедеври, використовуючи різнокольорові інгредієнти.

Вибір Фарб:

Кожна група вибирає свою "фарбову палітру", тобто кольори, які вони повинні використовувати у своїх стравах.

Приготування Страв:

Надайте обмежений час (наприклад, 60-90 хвилин) для приготування страв.

Стимулюйте використання різних технік приготування та креативних підходів.

Оформлення та Подача:

Групи повинні не лише створити смачні страви, але й оформити їх так, щоб кольори були виразними та привабливими. Кожна група повинна пояснити свій вибір кольорів та ідеї заходу.

Оцінювання:

Судді оцінюють страви за критеріями смаку, оригінальності, естетики та вибору кольорів, також співпрацю в групі та використання різноманітних інгредієнтів.

Оголошення переможців:

Визначте переможців за сумою балів за всі критерії та підготуйте невеликі призи або похвалу для переможців.

Сценарій «Страви за Фарбами» не лише розвиває кулінарні навички, але й стимулює творчість та сприяє командній роботі студентів.

Отже, впровадження гейміфікації допомагає викладачу мотивувати здобувачів освіти і залучати їх до освітнього процесу, розвиваючи різні розумові навички та дозволяє здобувачам освіти вчитися в інтерактивному середовищі, в якому вони можуть тренуватися, робити помилки і виправляти.

ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ МІЖ ПРЕДМЕТНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ ХАРЧОВОГО НАПРЯМУ

СЕМЕНИЦЬ НАТАЛІЯ СТАНІСЛАВІВНА,

методист ДНЗ «Корсунь-Шевченківський професійний ліцей», Черкаська область

Сучасний етап розвитку ЗП(ПТ)О пов'язаний з необхідністю розв'язання проблеми підвищення та розвитку інтелектуального рівня пізнавального і творчого потенціалу майбутніх кваліфікованих робітників.

У наш час ми спостерігаємо шалений розвиток сучасної техніки та виробництва, які потребують висококваліфікованих робітничих кадрів, що готує професійно (професійно-технічна) освіта.

Успіх людини в навчанні та роботі пов'язаний не лише з її рівнем майстерності чи професійних умінь у певній галузі, але й від її особистісних якостей, які називають м'якими навичками. Потрібно постійно удосконалювати свої «м'які навички». Щоб бути висококваліфікованим робітником, професіоналом, сьогодні недостатньо мати профільну освіту і відповідний досвід роботи.

Основна мета закладу освіти – розвиток конкурентно-спроможного робітника, що включає в себе такі складові навички: здатність аналітично мислити, комунікабельність, гнучкість, професіоналізм, відповідальність та вміння працювати в команді, стресостійкість. Необхідно навчити здобувачів освіти не лише пристосовуватися, а й активно діяти в ситуаціях, які зазнали соціальних змін тобто бути гнучкими професіоналами в своїй справі незалежно від життєвої ситуації.

Сучасні роботодавці розраховують на те, що випускник володітиме десятком різноманітних умінь і навичок, які є фундаментом для побудови успішної кар'єри. Якісна підготовка кваліфікованих робітників потребує творчого підходу викладачів та майстрів виробничого навчання професійно-технічних закладів освіти до

вибору змісту, форм, методів та засобів навчання, максимального використання досягнень сучасної педагогічної науки, нових педагогічних і виробничих технологій, які мають бути орієнтованими не лише на передачу готових знань, а й відображати ідеї розуміння та визнання чужої точки зору, повагу до особистості, організації співпраці та самовираження в діяльності, в творчості, тобто на формування комплексу особистісних якостей здобувачів освіти. Розвиток сучасного виробництва неможливий без висококваліфікованих робітничих кадрів, яких готує професійно (професійно-технічна) освіта.

У закладі освіти першочерговим завданням є виплекати таку особистість, навчити особистість жити – сформуванню світогляд, виробити свою позицію в житті, ставлення себе до інших, діяти відповідно до поставленого перед собою завдання. Важливим є не лише зміст навчання, а й процес його передачі, результативність.

Велика увага у нашому навчальному закладі приділяється креативності творчих здібностей у здобувачів освіти. Викладачі, майстри виробничого навчання сучасним тенденціям і працюють в ногу з часом, адаптуючись під реалії сьогодення. У цей нелегкий для нас час змінюються задачі та пріоритети.

Щоб бути компетентним та легко адаптуватися на робочих місцях, сучасні фахівці повинні мати навички пристосування в суспільстві, вміння працювати в команді, знаходити вирішення проблем в нестандартних ситуаціях, мислити творчо та критично. Дедалі важливішими стають здатність ефективно діяти в нових або не стандартних ситуаціях, швидко адаптуватися до умов, приймати оптимальні рішення й відповідати за певну частину спільної роботи, робити внесок у загальний результат.

У своїй роботі вміло поєднуємо міжпредметну інтеграцію, відбувається тісний взаємозв'язок теорії та практики при підготовці майбутніх кваліфікованих робітників з професії «Кухар; Кондитер». Розвиток творчої та конкурентоспроможної особистості – це пріоритет навчання. Здобувачі освіти можуть одразу використати свої знання в практичній діяльності, побачити результат, зробити висновки, навчитися аналітично мислити.

Предмет «Облік, калькуляція і звітність» є важливим елементом в процесі підготовки спеціалістів громадського харчування, оскільки дозволяє зрозуміти здійснювані господарські процеси та порядок їх відображення. На уроках з метою розвитку аналітичного мислення здобувачам освіти дається завдання, в процесі якого відбувається дослідницька робота. Здобувачі освіти аналізують, роблять обрахунки, виявляють помилки та роблять висновки. При цьому розвивався інтерес не лише в пошуку технологічних карток страв а і вміння користування калькуляційними картками, технологічними картками, вміння визначати відсоток відходів, користуватись таблицею взаємозаміни продуктів для страв, розрахувати сировину на необхідну кількість порцій, робити перерахунок овочів в залежності від сезону та інше.

На уроках «Оволодіння основами малювання та ліплення» здобувачі освіти розробляють ескізи своїх задумок розпису кондитерських виробів або вирізання овочів та фруктів. При виконанні робіт на практиці розвивається не тільки навички творчості, але і відповідальності та зацікавленості у роботі, прагнення виконувати більш складні завдання, відчувати свою самодостатність.

Всі сфери життя зараз орієнтуються на підготовку кваліфікованого робітника. Щоб мати не тільки професіонала своєї справи необхідно інтегровано розвивати

навички стресостійкості, аналітичне мислення, вміння регенерувати інноваційні рішення, тощо.

Актуальність міжпредметних зв'язків очевидна. Вона обумовлена сучасним рівнем розвитку науки, на якому яскраво виражена інтеграція суспільних і технічних знань. Але використання міжпредметних зв'язків повинно бути не самоціллю, а допомагати рішенню конкретних задач. Проведення уроків з опорою на міжпредметні зв'язки покращує рівень професійної підготовки здобувачів освіти і добре впливає на засвоєння знань.

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ХХІ СТОЛІТТІ ЯК ОДИН З НАЙВАЖЛИВІШИХ SOFT SKILLS МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

ТАРАСЮК ІРИНА ВОЛОДИМИРІВНА,

заступник директора з навчально-виховної роботи Відокремленого структурного підрозділу «Технологічний фаховий коледж Національного лісотехнічного університету України», кандидат педагогічних наук, доцент, м. Львів

Якщо у ХХ столітті логічний інтелект був важливим для дипломатичних, наукових та освітніх установ, то у ХХІ столітті, коли глобалізація охопила всі аспекти життя, емоційний інтелект і, відповідно, практичний та творчий інтелект стали більш важливими.

Вагомий внесок у дослідженні особливостей, суті та самого змісту емоційного інтелекту зробили такі відомі вчені: Д. Големан, Б. Мейер та Т. Флетчер, Ж. Делор, Дж. Кейн, К. Сміт та інші. Серед науковців, які зробили значний внесок у дослідження в цій сфері, можна виділити Р. Горбатюка та С. Кучер [1], Ж. Стельмашук [5], Т. Котик [4], Ю. Федорова [3] та інших.

Оскільки спілкування з людьми віддалено може бути складним, люди з такими навичками можуть легше будувати віртуальні стосунки та ефективно співпрацювати з колегами та партнерами. Крім того, інформаційне суспільство ставить перед людьми нові виклики, пов'язані з використанням інтернету та соціальних мереж. Хоча ці технології створюють нові можливості для спілкування та взаємодії, вони також можуть призвести до соціальної ізоляції та емоційного виснаження. Вміння розуміти свої та чужі емоції й ефективно спілкуватися – важлива навичка, яка може допомогти людям краще справлятися зі складними ситуаціями та підтримувати психічне здоров'я.

У сфері освіти емоційний інтелект є однією з найважливіших м'яких навичок і передумовою успіху всіх учасників освітнього процесу:

► студенти, які вміють ефективно взаємодіяти з іншими, знайдуть більше можливостей для навчання та розвитку в майбутньому;

► викладачі, які володіють соціальним та емоційним інтелектом, більш емпатичні до своїх студентів і більше зацікавлені в їхньому успіху.

Один із способів розвинути емоційний інтелект учнів та вчителів – включити відповідні теми до навчальної програми. Наприклад, програми з розвитку лідерства, комунікації, управління конфліктами, емоційного інтелекту та співпраці можуть допомогти розвинути ці важливі м'які навички. Крім того, міжособистісні навички можна розвивати через тренінги з командної роботи та здорового способу життя.

Нарешті, важливо підкреслити, що соціальний та емоційний інтелект – це ключ до успіху в усіх сферах життя. Студенти, які володіють цими навичками, мають більше шансів на успіх у навчанні та майбутній кар'єрі, а викладачі, які демонструють ці риси, більш впевнені у своїх силах і більш ефективні в роботі. Українська освітня спільнота визнає важливість розвитку загальних ключових компетентностей майбутніх фахівців. Зокрема, важливо розвивати «м'які навички» як базові навички, які постійно підтримуються професійними навичками протягом усього життя.

Заклади освіти мають в пріоритетному порядку навчати студентів самостійно вчитися та усвідомлювати цінність цих навичок для їхнього особистого розвитку. Це сприятиме підвищенню рівня готовності конкурентоздатних фахівців до професійного розвитку, самореалізації, прийняття стратегічних рішень і повної відповідальності за їх виконання, як і повної відповідальності за власне життя.

Навчання соціальному та емоційному інтелекту має бути невід'ємною частиною навчальної програми на всіх рівнях освіти, від початкової до вищої. У навчальному процесі треба використовувати інтерактивні методи та вправи, які допоможуть здобувачам освіти розвинути свій соціальний та емоційний інтелект у практичних ситуаціях.

Викладачі, які відіграють ключову роль у розвитку цих навичок в здобувачів освіти, мають володіти достатніми знаннями та навичками, щоб підтримувати та сприяти розвитку емоційного інтелекту, а також володіти достатніми знаннями та навичками для підтримки та розвитку соціальних та емоційних компетенцій студентів.

Крім того, бізнес та роботодавці все частіше вимагають від своїх працівників розвитку емоційного інтелекту. Тому навички, набуті під час навчального процесу, стають все більш важливими для майбутньої кар'єри студентів.

Отже, емоційний інтелект – це найважливіша soft skills XXI століття, яку треба розвивати в процесі навчання. Ці навички не тільки допомагають учням і студентам досягти успіху в роботі, але й бути успішними в роботі, але й покращити якість свого життя, емоційну стабільність і стати більш успішними в особистому житті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Горбатюк Р., Кучер С. Студентоцентричний підхід у забезпеченні набуття загальних (ключових) компетентностей майбутніми педагогами професійної освіти. *Modern information technologies and innovations combined with educational odologies in vocational training met ye arology or experience of problems*. 2022. No 60. С.192–199. URL: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2021-60-192-199> (дата звернення: 30.10.2024).

2. Дерев'яно С. П. Емоційний штучний інтелект у професійній підготовці майбутніх психологів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. Т.81, No 1. С.192–209. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v81i1.3281> (дата звернення: 30.10.2024).

3. Купцова Т. А., Колієва І. А. Особливості розвитку soft skills у процесі вивчення іноземної мови в умовах глобальних викликів століття. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Т.1, No 24. С.149–154. URL: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.24.1.29> (дата звернення: 30.10.2024).

4. Маруховська-Картунова О., Ришак Н., Гапончук О. Роль емоційного інтелекту як soft skills у сучасному освітньому процесі. *Вісник науки та освіти*. 2023. No 6 (12). С. 496–508. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-6\(12\)-496-508](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-6(12)-496-508) (дата звернення: 30.10.2024).

5. Стельмашук Ж. Г. Чинники та педагогічні умови розвитку емоційного інтелекту у майбутніх учителів початкової школи. Інноватика у вихованні. 2020. Т.1, № 12. С. 220–226. URL: <https://doi.org/10.35619/iuu.v1i12.309> (дата звернення: 30.10.2024).

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР УСПІШНОЇ АДАПТАЦІЇ КВАЛІФІКОВАНОГО ФАХІВЦЯ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ВИРОБНИЦТВА

СОКОЛЕНКО НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА,

викладач фізики і астрономії ДЗП(ПТ)О «Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і торгівлі», Кіровоградська область

Розвиток технологій призводить до стрімких змін на ринку праці. Сучасний кваліфікований робітник повинен володіти не тільки технічними навичками, а й емоційним інтелектом (EQ). Уміння адаптуватися до змін, ефективно комунікувати, вирішувати конфлікти, контролювати та керувати емоціями, як власними, так і оточення стали ключовими факторами успіху для багатьох професій.

Що ж розуміють під терміном «емоційний інтелект»? Емоційний інтелект – це інтегративна особистісна властивість, яка зумовлюється динамічною єдністю афекту та інтелекту через взаємодію емоційних, когнітивних, мотиваційних особливостей і спрямована на розуміння власних емоцій та емоційних переживань інших [2, с. 284]. EQ включає емпатію, самосвідомість, самоповагу, самоконтроль, емоційну самостійність, мотивацію та соціальні навички.

Концепцію емоційного інтелекту розробили психологи Пітер Саловей та Джон Майєр, а згодом популяризував Д. Големан, який в книзі «Емоційний Інтелект» стверджував: «Життєвий успіх людини визначається не тільки й не стільки рівнем розумового розвитку, скільки «особливостями її розуму», які визначають здатність до самопізнання й емоційної саморегуляції, уміння виражати свої почуття, розуміти та адекватно реагувати на психічний стан інших людей» [1].

Емоційний інтелект багато досліджують у прикладному аспекті, щоб з'ясувати його зв'язок із зовнішніми сферами життя, зокрема з професійною діяльністю. Для сучасного робітника важливим фактором є високий показник емоційного інтелекту. Оскільки постійні оновлення технологій, інновації на виробництві, модернізація обладнання, автоматизація процесів вимагають швидкої реакції на зміни, відкритості до нових знань. У виробничому середовищі, де взаємодія та комунікація є щоденною необхідністю, робітники з високим EQ краще розуміють потреби своїх колег, клієнтів та можуть досягти взаєморозуміння. Вони також здатні більш ефективно висловлювати свої ідеї та зауваження, знижуючи ризик конфліктів.

До професійно-технічних закладів здобувачі освіти приходять уже зі сформованим рівнем цієї навички, та її можна коригувати під час навчально-виробничого процесу.

Серед наявного різноманіття методів, ми обрали найефективніші практики для розвитку і корекції емоційного інтелекту та емпатії:

1. Тренінги з самосвідомості та рефлексії, під час яких здобувачі освіти аналізують власні емоції та керують ними;

2. Розвиток навичок спілкування та роботи в команді шляхом впровадження проектної методики, що дозволяє відчувати важливість командної взаємодії, навчитися враховувати думку інших;

3. Рольові ігри та симуляції конфліктних ситуацій.

4. Опанування технік управління стресом та релаксації, що знижують рівень тривоги та підвищують стресостійкість.

5. Практичні заняття з емпатії дозволяють навчитися розуміти почуття та переживання інших людей.

В рамках педагогічного експерименту «Формування «м'яких» навичок (soft skills) майбутніх кваліфікованих робітників в освітньому середовищі ЗП(ПТ)О» оцінювалися зміни в ключових аспектах емоційного інтелекту здобувачів освіти ЗП(ПТ)О (опитано 460 респондентів). Динаміку підвищення рівня EQ ілюструє таблиця (табл.1) та графік (рис. 1).

Таблиця 1.

ПОРІВНЯЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІАГНОСТИКИЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗП(ПТ)О

№	Перелік м'яких навичок	Січень, 2022	Грудень, 2023
7	Емоційний інтелект	Низький рівень – 211 Середній – 158 Високий – 91	Низький рівень – 109 Середній – 153 Високий – 198

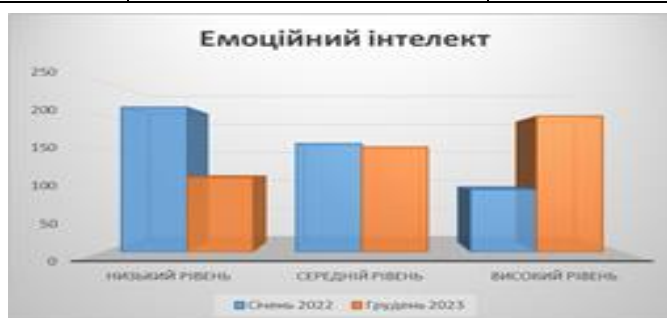

Рис. 1. Порівняльні показники діагностики рівня EQ здобувачів освіти ЗП(ПТ)О

Отже, емоційний інтелект стає ключовим фактором для успішної адаптації кваліфікованих працівників у сучасному виробництві. Розвинений EQ дозволяє зрозуміти власні переживання та стани інших людей, налагоджувати взаємодію з оточенням, допомагає краще адаптуватися до змін, знижувати рівень стресу та сприяти інноваціям.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Чому він може означати більше, ніж IQ /Даніель Гоулман. К.: Форс-Україна, 2021. 544 с.
2. ШПАК, Марія. Емоційний інтелект в контексті сучасних психологічних досліджень. Психологія особистості, 2011, 1: С. 282–288.

SOFT SKILLS ДЛЯ МАЙБУТНЬОГО КВАЛІФІКОВАНОГО ФАХІВЦЯ: РЕАГУЄМО НА ЗАПИТ РОБОТОДАВЦІВ

ШАРИКІНА АЛЛА СЕРГІЙВНА,

У системі формування м'яких навичок учнівської молоді чільне місце належить предметам суспільно-гуманітарного напрямку. Формування мовленнєвої культури у середовищі національної та іноземної мови, умінь аналізувати історичні процеси та події сьогодення життя – це компетентність якою має володіти майбутній фахівець сфери послуг. Саме тому в ході експерименту з формування м'яких навичок увага педагогів методичної комісії викладачів суспільно-гуманітарних предметів спрямовувалась на *навички 4К: креативність, критичне мислення, кооперація та комунікація*.

Комунікативні навички допомагають розвивати відносини з людьми, підтримувати розмову, ефективно поводитися під час спілкування з оточуючими. Для розвитку цієї навички педагоги використовують різні вправи та техніки.

Наприклад, викладач української мови та літератури Анатолій Біда прагне удосконалити спілкування здобувачів освіти (та й викладачів також) [1], задля цього він створив навчальний посібник «Дорога до правильної мови», який складається зі словника поширених фразеологізмів, слів з проблемними наголосами, сленгованих висловів, та словника-антисуржика. Користуючись посібником як на уроках так і в позакласний час, під час написання творів чи усного спілкування викладач спостерігає значне покращення мовлення здобувачів освіти. Так само й під час практичних занять майстри виробничого навчання спостерігають більш впевненішу професійну українську мову у здобувачів освіти.

Говорячи про іншомовну компетентність, ми розуміємо, що вільне володіння англійською мовою, вміння дискутувати англійською мовою, відстоювати свою думку – це потужна перевага при конкурентному відборі фахівців у будь-якій галузі на ринку праці сьогодні. Саме тому, я, як викладач англійської мови, використовую різні засоби та техніки розвитку навичок *soft skills*.

Маємо досвід використання на уроках англійської мови робочого зошита із професійним спрямуванням для кухарів. Велика увага приділяється не тільки використанню нових лексичних одиниць, а й розвитку *soft skills* таких як *communication, problemsolvingability, decisionmaking*. Оскільки робочий зошит має онлайн-версію, яку можна використовувати під час дистанційного навчання та як домашнє завдання, це дозволяє розвивати такі *soft skills* як *motivation* та *time-management*. На розвиток комунікації найбільше підходять рольові ігри.

Наприклад, вирішення фінансових питань або технічних неполадок, що можуть виникнути в кафе чи ресторані: помилки під час розрахунку, невиконання завдань обслуговуючим персоналом, скарги клієнтів. Або, працюючи з «перукарями», готую їм листи-скарги від умовного клієнта. Так здобувачі освіти беруть участь у дискусії. Основна мета під час розроблення цих типів завдань спрямована на розвиток прагматичної (функціональної) компетенції: вміння майбутніх робітників використовувати професійну лексику в робочій ситуації.

Говорячи про розвиток критичного мислення, пропоную досвід викладача історії Тетяни Одерій [2]. На уроках історії під час вивчення біографій історичних діячів, здобувачі знайомляться з інформацією із різних джерел. Це звичайно і підручник, і Вікіпедія, й інші сайти... Використовуючи критичне мислення здобувачі доходять висновку, що, наприклад, в угоду політичним амбіціям, діяльність будь-якого діяча можна перекрутити. Здобувачі освіти вчать не тільки

розпізнавати фейки, а й самостійно створювати їх, виконуючи вправу «Вірю – не вірю». Під час виконання подібних вправ здобувачі освіти усвідомлюють, що фейки можуть ховатися всюди: і в серйозній інформації, і в розважальній. Знайти істину здобувачам допомагають різноманітні методи і прийоми, які розвивають критичне мислення. На думку самого викладача, одним із найкращих є метод «Шести капелюшків мислення». Метою використання методу «Шести капелюшків мислення» є осмислення інформації, що подається, поєднувати її з власним досвідом і формувати на цій основі самостійні судження.

Підбиваючи підсумки, згадаємо, що війна внесла корективи в життя кожного українця, як з професійної, так і з емоційної сторони. Саме тому розвиток навичок soft skills безпосередньо впливає на розвиток кар'єрного потенціалу молоді ЗП(ПТ)О, набуття життєвих навичок та підвищення здатності молодого людини до працевлаштування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біда А.Г. Фактор культури мови підлітків в реаліях підготовки фахівців сфери послуг. III Міжнародна науково-практична онлайн-конференція «Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення», Київ, 2023. 19 с.
2. Одерій Т.В. Ознаки успішно розвинутих м'яких навичок та деякі практичні поради, які можуть допомогти їх розвитку педагогічним працівникам і нашим здобувачам освіти.Х, 2024 URL: <https://naurok.com.ua/dopovid-na-temu-oznaki-uspishno-rozvinutih-m-yakih-navichok-ta-deyaki-praktichni-poradi-yaki-mozhut-dopomogti-u-h-rozvitku-pedagogichnim-pracivnikom-i-nashim-zdobuvacham-osviti-394617.html> (дата звернення 01.11.2024 р).

ТОП 10 SOFT SKILLS ВИПУСКНИКА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

ЛИСИЦЯ ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА,

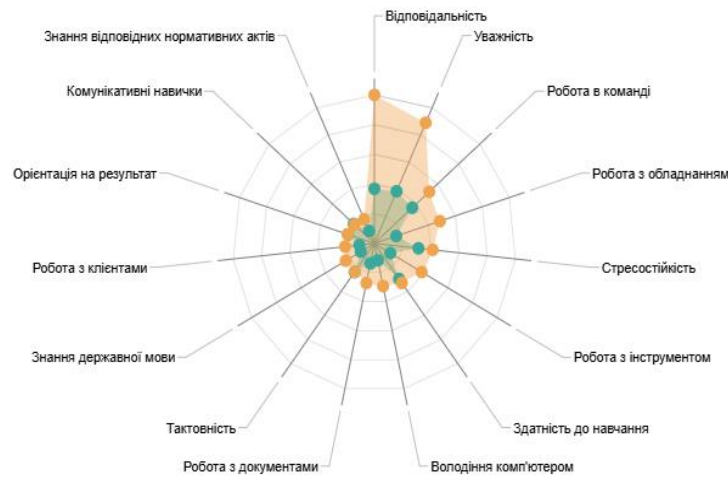
практичний психолог ДНЗ «Богуславський центр професійно-технічної освіти»,
Київська область

Здобувачі освіти, які сьогодні навчаються у випускних групах вже починають роздумувати про можливість майбутнього працевлаштування.

Що кандидату потрібно знати для того, щоб потрапити на роботу у відому організацію чи фірму? Чому одних кандидатів одразу запрошують на співбесіду, а інші тижнями чекають на бажаний дзвінок рекрутера? Тому, що більш успішний кандидат зміг вчасно виділити свої професійні навички – hard skills і soft skills – і вміло розмістив інформацію про них в своєму резюме.

У 2024-2025 роках роботодавці цінують поєднання технічних навичок (тобто здатність працювати з великими обсягами даних і використовувати інструменти для аналізу та інтерпретації даних; програмування, хмарні технології) з професійними і м'якими навичками.

Які soft skills є найціннішими для роботодавців? За результатами опитування роботодавців розглянемо ключові компетенції найнятих працівників: [2]

Проаналізуємо коефіцієнти важливості ключових та додаткових компетенцій [2]

Компетенція	Коефіцієнт важливості додаткових компетенцій	Коефіцієнт важливості ключових компетенцій
Відповідальність	13 137,56	35 683,20
Уважність	13 727,38	31 755,82
Робота в команді	12 812,03	18 557,86
Робота з обладнанням	5 770,79	17 334,14
Стресостійкість	11 145,87	14 752,87
Робота з інструментом	4 632,04	13 739,06
Здатність до навчання	10 554,63	11 745,69
Володіння комп'ютером	4 159,80	10 502,53
Робота з документами	4 908,07	9 734,36
Тактовність	8 485,21	8 437,32
Знання державної мови	3 965,46	8 311,80
Робота з клієнтами	3 810,09	7 399,94
Орієнтація на результат	6 957,65	7 074,60
Комунікативні навички	7 013,09	6 756,47
Знання відповідних нормативних актів	3 306,82	6 350,00

Поради, як розвивати soft skills здобувачам освіти випускних груп

Зазвичай м'які навички формуються через досвід, практику та самоусвідомлення. Пропоную декілька порад щодо того, як саме можна розвивати софт скіли [1].

1. Часто спілкуйтеся

Оскільки майже кожен спосіб спілкування (віч-на-віч, письмово тощо) відрізняється від іншого, важливо спілкуватися за допомогою різних засобів. Подумайте про те, як ви звертаєтеся до інших, наскільки чіткими є ваші повідомлення й тон. Ви також можете звертати увагу, як спілкуються інші члени колективу, і скористатися їхніми порадами й методами, щоб знайти стиль спілкування, який вам підходить.

2. Робіть акцент на командній роботі

Це може бути як робота в групі, так і співпраця в парі. Під час виконання спільного завдання чи щоденних обов'язків дозвольте кожному члену команди зробити свій внесок – коли ви працюєте в команді, ви відкриваєте для себе можливості навчатися у колег, водночас вдосконалюючи власні навички.

3. Вийдіть із зони комфорту

У випадку з усім, що ви хочете вдосконалити, важливо вийти за межі своєї зони комфорту та взятися за щось нове.

4. Спостерігайте за іншими

Один із найсильніших способів покращити свої навички – спостерігати за своїм оточенням. Якщо ви вже працюєте на роботі – звертайте увагу на керівників та колег, стежте за тим, як вони виконують завдання та взаємодіють з іншими.

5. Вчіться розв'язувати конфлікти

Коли виникає конфлікт, подумайте про можливі й альтернативні способи його розв'язання, щоб ви могли продовжувати стосунки з колегами, вчитися одне в одного та бути продуктивними товаришами по команді.

6. Практикуйте саморефлексію

Часто ми переходимо від одного завдання до наступного, не замислюючись про те, як проявили себе в попередньому. За можливості сплануйте кілька коротких саморефлексій протягом дня: подумайте про ситуації, коли у вас щось не вдалося, про свої слова тощо.

7. Розвивайте креативність

Допомогти в цьому можуть брейнштормінг у команді, експериментування, гнучкість мислення. Постійно ставте собі найрізноманітніші питання на кшталт «Що вийде, якщо...?», «А чому саме так?», «А якщо спробувати ось так?» тощо.

8. Вдосконалюйтеся

Важливо регулярно збирати відгуки від колег про ваші сильні та слабкі сторони: фідбек від інших допомагає виявити сліпі зони у вашому самосприйнятті. У такий спосіб ви отримуєте цінну інформацію про навички, які вам треба покращити.

Отже, будуйте план свого професійного розвитку, використовуйте ваші знання і вміння сьогодні як початкову точку, вдосконалюйте свої soft skills щоб бути більш конкурентним в очах роботодавця, підтримувати стосунки з колегами та просуватися кар'єрними сходами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Навички для успішної кар'єри [курс для здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти]. К.: 2020. 300 с. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/pto/2021/02/24/Metodychni%20materialy%20kursu%20Navychky%20dlya%20uspishnoyi%20karyery_02_24.pdf (дата звернення 11.11.2024 р)
2. Ресурси державної служби зайнятості. Результати опитування роботодавців. Ключові компетенції найнятих працівників. URL: <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiNDgyM2MwZjUtZTgyNy00MTU4LTljYjUtOWUwNGU1MjJjMTQyIiwidCI6IjAzOWU2MTFmLWFhODUtNDcyZS05ZTU5LTZTYzNDNhNWYwYzg1OCIsImMiOiI9> (дата звернення 01.11.2024 р).
3. Happy Monday, платформа з розвитку кар'єри. URL: <https://happymonday.ua/about-happy-monday> (дата звернення 04.11.2024 р)

М'ЯКІ НАВИЧКИ ТА СУЧАСНИЙ РЕКРУТІНГ

ГОЛІБАРЕНКО ІРИНА ВОЛОДИМИРІВНА,
заступник директора з навчально-виховної роботи
ДНЗ «Черкаське вище професійне училище»

Розмови про те, чи важливі м'які навички (та якою мірою), все більше привертають роботодавців. На думку деяких, вони не потрібні, але значна кількість людей вважають, що вони мають вирішальне значення, як на роботі, так і у повсякденному житті. Рівень успіху вже давно перестав залежати тільки від того, наскільки добре ви виконуєте свої безпосередні обов'язки. Щоб бути компетентним фахівцем, треба розвивати як *hard skill*, так і *soft skills*. Сьогодні практика оцінювання навичок, стала надійним помічником рекрутерів в оцінюванні діагностуванні потенціалу кандидата. Під час рекрутингу, компанії все більше звертають увагу на те, чи кандидат володіє не лише професійними знаннями (*hard skills*), а й гнучкими навичками (*softskills*), що співвідносяться з місією та цінностями компанії.

Soft skills (з англ. «гнучкі» навички) – компетенції універсальні. Найчастіше ступінь прояву залежить від типу особистості, особливостей характеру, темпераменту. Якщо ж жорсткі навички реально опанувати в процесі навчання або роботи, то з гнучкими навичками справа складніша, м'які навички сьогодні стають ще важливішими.

Які ж *soft skills* є найціннішими для роботодавців?

Комунікативні навички мають вирішальне значення для розвитку міцних стосунків з колегами, клієнтами й іншими зацікавленими сторонами.

Ефективна командна робота сприяє творчості, інноваціям, обміну ідеями та створенню позитивного робочого середовища.

Емоційний інтелект. Проведення даних заходів навчають будувати довірливі й міцні стосунки, мотивують учнів та розв'язують складні ситуації, не зачіпаючи почуття інших.

Уміння пристосовуватися. Світ змінюється швидше, ніж ми встигаємо випити чашку кави. Тому дуже важливо вміти бути гнучким і адаптуватися до різних життєвих обставин. Головне – бачити в змінах не проблеми, а можливості для зростання і розвитку.

Бажання навчатися. З такою ж швидкістю, як змінюється світ, з'являються і нові знання. Якщо перестати постійно вчитися, ми не будемо конкурентні на ринку праці.

Навички тайм-менеджменту. Уміння планувати є істотним плюсом, тому що ми живемо в епоху мультизадачності. Важливо розвивати навички фокусування на головному. Співробітник, який справляється з завданнями вчасно, при цьому не витрачає на це занадто багато енергії, завжди буде цінуватися в компанії.

Креативність. Здатність мислити нестандартно, розробляти нові ідеї або рішення, готовність кидати виклик припущенням – це те, що сьогодні потрібне роботодавцям.

Виховування чесності і етичної відповідальності є найважливішими рисами, на які звертається особлива увага при прийнятті на роботу.

Як же розвивати *soft skills*? Зазвичай, м'які навички формуються через досвід, практику та самоусвідомлення.

Сьогодні заклад професійної освіти – це старт успішної кар'єри, і будувати сходинки свого професійного зростання потрібно починати сьогодні, коли ти ще просто учень професійного закладу. Як ресурс системної підтримки молоді в становленні їх, як молодих фахівців, є активна робота на базі закладу Центру кар'єри.

Основними завданнями Центру є не тільки сприяння працевлаштуванню випускників, а й проведення постійного аналізу попиту й пропозиції на ринку праці, оволодіння навичками пошуку роботи, розвиток підприємницької ініціативи, комунікативних якостей, активізація власних зусиль молоді, щодо вирішення проблем зайнятості, формування активної життєвої позиції та адекватної самооцінки, допомога у побудові плану професійної кар'єри на основі забезпечення відповідності особистих характеристик сучасним вимогам ринку праці.

Все це здійснюється, шляхом індивідуальних та групових консультацій, психологічних, мотиваційних тренінгів, годин спілкування, семінарів-тренінгів професійного спрямування з метою підвищення рівня самооцінки учня, проєктної роботи зі здобувачами освіти, психологом закладу, соціальним педагогом, класними керівниками та майстрами виробничого навчання.

Ще однією рушійною силою у розвитку soft skills, є активна партнерська робота ДНЗ «Черкаське ВПУ» з Державною службою зайнятості. Завдяки залученню фахівців відділу кар'єрного консультування, відділу рекрутингу та взаємодії з роботодавцями, здобувачі освіти опановують ефективні форми та методи техніки пошуку роботи, самопрезентації, проводиться навчання написання власних резюме (в т.ч. за європейськими стандартами), створення, наповнення і актуалізація бази даних резюме учнів і випускників училища, здійснюється інформаційна підтримка процесу рекрутингу, проходять навчання, щодо започаткування власної справи та пошуку роботи. Сьогодні роботодавець частіше шукає креативних кандидатів, людей з прокачаними навичками комунікації, умінням вибудовувати стосунки зі складними клієнтами й партнерами, а також, людей з розвиненим емоційним інтелектом.

Тож, що хоче роботодавець і як спільно із закладом професійної освіти можна працювати у просторі формування у майбутніх кваліфікованих робітників м'яких навичок, найяскравіше показує безпосереднє спілкування з підприємцями. Ознайомлення з процесами виробництва, вимогами застосування hard skills та soft skills – найяскравіше відбуваються через екскурсії на підприємства, проведення уроків виробничого навчання, лабораторно-практичних занять на базі ресторанів, кав'ярень, пекарень і т.д., відкриті діалоги з успішними людьми міста, проведення навчальних спільних тренінгів за участю працівників підприємств та учнів.

Тож, хочете вдосконалюватись та просуватись вперед? Не стійте на місці. Відвідуйте навчальні програми, курси, семінари, аби вдосконалити свої професійні навички. А про soft skills подбайте на тренінгах, групах особистісного зростання та не забувайте про самоосвіту та розвиток.

ІНСТРУМЕНТАРІЙ РОЗВИТКУ КОГНІТИВНИХ СКІЛІВ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

ЯЛОВЕНКО ЮЛІЯ КОСТЯНТИНІВНА,

старший майстер ЗП(ПТ)О «Регіональний центр професійної освіти залізничного транспорту та агротехнічного сервісу», Харківська область

Стрімкі та неспинні зміни – це нова невід'ємна реальність сучасного світу. Глобальні кризи, зростаючий індекс невизначеності, світова нестабільність та збільшення обсягу автоматизації разом з короткостроковим прогнозом впливу розвитку ШІ технології на економіку є передумовою трансформації ринку праці,

посилення конкуренції на ньому, зменшення прогностичної складової. Роботодавці потребують креативних та ініціативних працівників, які можуть інакше дивитись на завдання і пропонувати нові рішення, здатні ризикувати у доречних ситуаціях.

На сьогоднішній день все більше рекрутерів та кадрових менеджерів приділяють увагу пошуку кандидатів із потрібними «м'якими» навичками.

Soft skills називають компетенціями майбутнього навіть для технічних позицій, адже саме такі навички є фоном для формування й виявлення hard skills. Вони мають вирішальне значення для успішного виконання того чи іншого завдання, ефективності роботи та відповідності корпоративній культурі в цілому.

Підґрунтям розвитку soft skillse когнітивні навички – базова здатність людини до обробки зібраної інформації. Когнітивні навички включають: сприйняття, увагу, пам'ять і логіку (рис.1).

Рис.1. Когнітивні навички

Інтерактивні вправи, створені за допомогою сучасних сервіс-конструкторів,вміщують в собі широкий спектр активних методів навчання. Вони стимулюють зацікавленість та замученість здобувачів до освітньої діяльності, покращують їх працездатність та сприяють ефективному опануванню матеріалу уроку. Використання інтерактивних вправ у процесі навчання є дієвим інструментарієм для розвитку когнітивних навичок здобувачів освіти.

«Когнітивний інтенсив» мозку відбувається під час виконання вправ, які розроблені в онлайн сервісі Learning Apps.Для створення завдань до уроків виробничого навчання використовуються шаблони категорії «Вибір» та категорії «Розподіл». Ігрові шаблони залучаються для дидактичного супроводу командної роботи.

Сервіс-конструктор Wordwall є універсальним ресурсом, що вирішує одне з найважливіших завдань освітнього процесу – підвищення мотивації здобувачів освіти. Використовується як інтерактивна підтримка для створення різних типів вправ з урахуванням можливостей кожного здобувача освіти та переліку навчально-виробничих робіт з професійно-практичної підготовки.

Онлайн-сервіс Kahoot – дієвий інтерактивний інструмент для актуалізації базових знань. Одночасне підключення всіх присутніх під час вступного інструктажу надає можливість організувати змагання між ними: тим самим розвинути швидкість обробки інформації.

Великий вибір шаблонів та зручний конструктор інтерактивних робочих аркушів Liveworksheets дає змогу працювати з технічною та технологічною документацією, що спонукає розвиток логічного мислення з елементами аналізу.

Кейс розвинутих когнітивних навичок здобувачів освіти можливо поповнити завдяки виконанню вправ, які створені за допомогою функціонала платформи Edpuzzle. Сервіс дає змогу будь-яке навчальне відео зробити інтерактивним. Розроблений за допомогою шаблонів H5P мультимедійний навчальний контент дає можливість організувати як індивідуальну, так і командну роботу на різних етапах уроку.

З метою синхронізації очікуваного результату від використання інтерактивних вправ з отриманим, проводиться фідбек за допомогою сервісу Mentimeter. Уміння згенерувати та дати якісний, позитивний фідбек є майстерністю. Здатність його прийняти не як критику, а використати для отримання прогресу і запланованого результату – це початок шляху кар'єрного зростання.

Кожна розглянута когнітивна навичка відіграє певну роль в обробці нової інформації, у тому числі й освітньої. Їх сукупність має вирішальне значення для розвитку когнітивних функцій вищого порядку, основою для ефективного навчання, формування та розвитку якісних hard та softskills здобувачів освіти ЗП(ПТ)О.

Один з найбільших роботодавців України акціонерне товариство «Українська залізниця» позиціонує себе як соціально орієнтована компанія, а запорукою власної успішної діяльності вважає свій персонал. Основними завданнями менеджменту компанії є постійний розвиток та спонукання до самовдосконалення працівників шляхом розкриття прихованого потенціалу через професійний розвиток, підвищення кваліфікації, стажування, дистанційне навчання тощо.

Отже, забезпечення дієвості інструментарію розвитку cognitive skills є стратегічним освітнім внеском для створення умов сталого розвитку здобувача освіти, інвестицією в підготовку випускника ЗП(ПТ)О до результативної інтеграції у динамічний ринок праці, підґрунтям його здатності швидко реагувати на зміни та легко адаптуватися до нових умов, мати можливість відповідати успішній та конкурентоспроможній стратегії роботодавця будь-якої галузі.

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗП(ПТ)О

ГОНЧАРЮК ОЛЕСЯ МИХАЙЛІВНА,

викладач-методист професійно-теоретичної підготовки
Вищого професійного училища № 3 м. Чернівці

Комунікативна компетентність є критично важливою для сучасного фахівця – вона охоплює вміння працювати в команді, ефективно взаємодіяти з іншими, вирішувати конфлікти та долати міжкультурні бар'єри.

Цінним досвідом у розвитку комунікативної компетенції є участь здобувачів освіти у міжнародних проектах.

Проекти в рамках програми «Еразмус+» дають нашим учням унікальну можливість інтегруватися в європейський освітній простір. Спільні обміни,

стажування та участь у воркшопах розвивають навички командної роботи, міжкультурної комунікації та підвищують впевненість у власних силах.

Співпраця за міжнародною програмою Еразмус + між Вищим професійним училищем №3 м. Чернівці та Ризьким технікумом туризму і творчої індустрії розпочалася у 2019 році за ініціативи та організації Навчально-методичного центру професійної (професійно-технічної освіти) у Чернівецькій області.

У 2023 році відбулося двотижневе стажування педагогів та учнів училища у Ризькому технікумі туризму і творчої індустрії.

Програма стажування включала:

- ▶ ознайомлення із закладом, організацією навчання –відвідування та спостереження за уроками, практичними заняттями, спілкування та співпраця із місцевими викладачами, студентами;
- ▶ майстеркласи, навчальні лекції, тренінги – участь у майстеркласах професійного спрямування, навчальних лекціях, тренінгах для розуміння та застосування професійних термінів і навичок;
- ▶ екскурсії – ознайомлення з культурною спадщиною країни, історією моди та краси Латвії, роботою невеликих підприємств для презентацій підприємницьких та професійних навичок.

Міжкультурна комунікація є важливою складовою програми Еразмус+, і цей аспект активно інтегрується у всі етапи навчання та стажування. Учні отримують цінний досвід взаємодії з представниками іншої культури, що суттєво розширює їхній світогляд і досягає рівня комунікативної компетентності.

Програма Еразмус+ об'єднує здобувачів освіти різних країн, що створює ідеальні умови для вивчення відмінностей у культурі, цінностях, поглядах на роботу та освіту. Це сприяє не тільки вивченню іноземної мови, але й допомагає учням адаптуватися до спілкування в глобальному середовищі.

Програма Еразмус+ ставить перед здобувачами освіти реальні виклики, які допомагають їм розвинути адаптивні навички. Спілкування з представниками іншої культури вимагає вміння швидко адаптуватися до нових умов, що в результаті зміцнює їхню комунікативну компетентність.

Ще один міжнародний проект, який успішно реалізовується в училищі – співпраця з ГО Junior Achievement Ukraine. У своїх навчальних програмах JA використовує досвід та напрацювання світових, європейських посередників: JA Worldwide та JA Europe.

Співпраця з ГО JA розвивається у трьох програмах:

«Компанія» – це найпоширеніша навчальна програма з підприємництва для молоді у Європі.

Програма «Компанія» сприяє розвитку у здобувачів освіти навичок:

- творчого мислення;
- діяти у стресових ситуаціях;
- комунікаційні та презентаційні навички;
- роботи в команді;
- уміння проводити переговори та приймати рішення;
- формування цілей;
- організація робочого часу;

«Фінансова грамотність» - це навчальна програма, яка розроблена з метою надання учням актуальних навичок та компетентностей у сфері управління особистими фінансами.

Програма «Фінансова грамотність» сприяє розвитку у здобувачів освіти навичок:

- вміння визначати особисті фінансові цілі та складати план їхньої реалізації;
- знання як заробити і заощадити кошти;
- розуміння ризиків та протидія шахрайству у фінансовому секторі
- навички формування особистого та сімейного бюджету;
- знання щодо можливостей використання різноманітних інструментів інвестування;
- навички планування кар'єрного шляху;
- вміння презентувати результати виконаної роботи;
- навички роботи в команді;
- навички виконання проєктів.

«Стартап бізнес школа для молоді» – це програма навчання підприємництву для молодих людей, які хочуть заснувати власний бізнес або недавно відкрили бізнес у сфері легкої промисловості, з метою надання їм необхідних знань та навичок для успішного ведення власної справи.

Вище професійне училище № 3 м. Чернівці ввійшло у шестірку переможців у конкурсі InConnect серед закладів професійної(професійно-технічної) освіти України. Проєкт реалізовується за підтримки Директорату професійної освіти МОН України, Державного центру зайнятості та ГО «Центр «МЕНТОР».

Проєкт InConnect – це «Кооперація бізнесу та професійної освіти задля розвитку трудового потенціалу України», що реалізувався за ініціативи ГО Mentor Center у рамках програми «Професійна освіта в Україні/Skills4Recovery», що діє за дорученням Федерального Уряду Німеччини.

В училищі реалізовується проєкт «Майстерня інновацій», що об'єднав Вище професійне училище № 3 м. Чернівці та ТОВ МАРСАНА, яке релоковане з міста Миколаєва на початку повномасштабної війни.

Проєкт спрямований на досягнення наступних цілей: навчання та підвищення кваліфікації педагогічного та учнівського складу; створення навчально-виробничого середовища; формування кадрового забезпечення, відповідно до запиту роботодавців; створення інноваційних рішень, молодіжних проєктів; розвиток кар'єрних можливостей у здобувачів освіти.

Форма заходів проєкту «Майстерня інновацій»: презентація проєкту учням училища, екскурсія на фабрику, майстерклас на фабриці і у Навчально-практичних центрах училища, учнівський конкурс на кращу модель одягу для сну, публікації на сторінках соціальних мереж закладу.

Учасниками проєкту стали здобувачі освіти та педагоги училища. Проєкт «Майстерня інновацій» сприяє розвитку навичок: командної роботи, креативності, критичного мислення та вирішення проблем, організаційних навичок та управління часом, комунікації.

У підсумку, проєкт «Майстерня інновацій» надав можливість створити програму короткострокового навчання з отриманням мікрокваліфікації «Виконувач трикотажних виробів для сну», що є важливим кроком у підготовці нової генерації фахівців для трикотажної промисловості. Ми впевнені, що ця програма не лише задовольнить потреби ринку праці, а й надасть здобувачам освіти впевненість у своїх силах та бажання розвиватися в обраній галузі. А масштабування проєкту для роботодавців – це можливість залучати до своїх лав молодих, добре підготовлених фахівців, які здатні швидко адаптуватися до вимог сучасного виробництва.

На даний момент узакладі реалізується спільний українсько-румунський проєкт задля підтримки найбільш вразливих з числа ВПО, які постраждали від воєнних дій, та приймаючих громад через інтегровану SCLR.

Метою проєкту є облаштування простору в гуртожитку для того, щоб сім'ї внутрішньо переміщених осіб разом з дітками та учнями (учні з числа ВПО; діти-сироти; діти, позбавлені батьківського піклування; діти, батьки яких є або були учасниками бойових дій; діти померлих учасників бойових дій; напівсироти та інші соціальні категорії), які навчаються і проживають у гуртожитку, мали змогу у позаурочний час відвідувати даний простір для підтримки ментального здоров'я, психологічного благополуччя, виконання творчих проєктів та ін.

Можна зробити висновок, що міжнародні програми сприяють соціалізації особистості здобувачів освіти, формуванню умінь співпрацювати з іншими людьми, здобувати знання шляхом колективної діяльності, приймати рішення на основі співробітництва, толерантного ставлення до протилежної точки зору; розвиткові когнітивних процесів, творчих здібностей.

Міжнародні програми розвивають не лише лідерські якості, але й міжкультурні комунікативні навички, для того, щоб стати максимально успішними в умовах сучасного глобалізованого світу. Ці навички роблять наших учнів конкурентоспроможними на ринку праці та дають їм можливість будувати ефективні міжнародні комунікації, що є основою успіху в будь-якій професії.

Інтеграція міжнародної співпраці в освітній процес ЗП(ПТ)О є одним з ключових елементів підготовки кваліфікованих робітників.

ПРОВЕДЕННЯ ТРЕНІНГІВ «Я ПІДТРИМУЮ СВОЇХ ДРУЗІВ» / «I SUPPORT MY FRIENDS» ДЛЯ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

БІЛОВОЛ ЛАРИСА ВОЛОДИМИРІВНА,

практичний психолог ДПТНЗ «Сумське вище професійне училище
будівництва і дизайну»

Асоціація інноваційної та цифрової освіти спільно з Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) та Міністерством освіти і науки з квітня 2024 р. реалізують масштабний проєкт з надання психосоціальної підтримки учням закладів професійної та фахової передвищої освіти, оскільки ці підлітки знаходяться в зоні ризику. В межах проєкту передбачається проведення циклу тренінгів «Я підтримую своїх друзів»/ «I supportmyfriends» для дітей – учнів ПТНЗ у межах участі закладу в проєкті Створення Цифрових освітніх центрів (SPILNO DLC) та надання послуг з ПЗПСП для дітей та молоді в 7 областях України (Одеська, Миколаївська, Полтавська, Сумська, Закарпатська, Львівська та Волинська області в пріоритетних громадах).

Оскільки напрямок психосоціальної допомоги є одним з пріоритетних в галузі освіти, а знання з першої психологічної допомоги є життєво необхідними на сьогоднішній день, здобувачі освіти ДПТНЗ «Сумське ВПУ будівництва і дизайну» взяли участь у пілотному проєкті адаптації тренінгу для молоді «Я підтримую друзів» та зараз продовжують навчання за проєктом, який реалізовує Асоціація інноваційної та цифрової освіти спільно з Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) за фінансової підтримки Бюро гуманітарної допомоги USAID (ВНА).

Головна мета проєкту – привити здобувачам освіти навички надання першої психологічної допомоги.

Під час цікавих ТРЕНІНГІВ підлітки: оволодівають правилами надання першої психологічної допомоги; краще розуміють реакцію однолітків на травматичні події; спілкуються в комфортній атмосфері своїх однолітків; вчать розуміти потреби та турбуватися про своїх друзів; отримують доступ до базової підтримки та інших послуг.

Це надзвичайно важливий проєкт, адже за оцінками Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), близько 14 мільйонів громадян, зокрема діти та підлітки, потребують психосоціальної підтримки. Проєкт має ще більшу актуальність для підлітків в Сумській області у зв'язку з сучасними подіями воєнного стану. Заняття за проєктом розширюють знання учнів про те, як ми можемо підтримати себе у стресі, навчають стратегіям копіngu, що підтримують наше фізичне та психічне здоров'я. Підлітки усвідомлюють важливість піклування перш за все про себе, щоб надати дієву допомогу іншим.

Завдяки тренінговим вправам учні розвивають власну ресурсність, – вони розподіляють справи на ті, які в них забирають сили та ті, – що додають їм сил та наснаги. Однією з найважливіших частин надання першої психологічної допомоги одноліткам, які перебувають у дистресі, є забезпечення отримання необхідної допомоги. Діти навчаються тому, куди можна перенаправити дитину з ознаками дистресу, чи завжди потрібно перенаправляти і в яких випадках ми не можемо пообіцяти зберігати конфіденційність.

Програма тренінгу «Я підтримую друзів» складається з 5 занять:

Сесія 1. Важкі події у нашому житті. Як підлітки реагують на стресові та травматичні ситуації.

Сесія 2. Принцип ППД (першої психічної допомоги) ДИВИТИСЬ.

Сесія 3. Що таке перша психологічна допомога. Принцип СЛУХАТИ.

Сесія 4. Принцип ППД НАПРАВЛЯТИ.

Сесія 5. Піклування про себе та встановлення особистих кордонів. Стратегії копіngu.

Заняття відбувалися в режимі оффлайн, коли здобувачі освіти спілкувалися наживо під час тренінгу. В теперішніх умовах тренінги відбуваються онлайн. Проте форма проведення не зменшує актуальності та ефективності.

Окрім учнів до навчання залучені їхні батьки та опікуни, які зможуть опанувати навички з позитивного батьківства. Тренінги для дорослих проводяться із метою поліпшення стосунків між батьками й дітьми шляхом розвитку та підтримання навичок позитивного батьківства, формування навичок розпізнавання стресових реакцій дітей та ознайомлення зі способами якнайкращого реагування на них, надання першої психологічної допомоги, а також сприяння розвитку стресостійкості батьків та осіб, що їх замінюють. Робота, проведена з батьками, сприяє розвитку навичок обміну інформацією, вчить розуміти чужу думку, допомагає розвивати й відпрацьовувати на практиці необхідні навички. Батьки мають змогу обговорити те, що є дискусійним, поставити запитання й одразу застосувати отримані знання на практиці, формуючи в такий спосіб відповідні реакції.

Отже, інтеграція тренінгу «Я підтримую своїх друзів» має бути частиною програм, які мають на меті залучення дітей та підлітків до оздоровчих заходів. Тренінг допомагає дітям і підліткам краще усвідомити свої здібності та отримати нові навички для підтримки однолітків, які перебувають у дистресі. Вони можуть навчитися активному слуханню, як дбати про себе, як проявляти емпатію, а також

дізнатися, як направити тих, кому вони допомагають до служб підтримки або осіб, які можуть її надати.

Таким чином тренінг доповнює «набір інструментів» особистих і соціальних життєвих навичок. Вдосконалення соціальних і поведінкових життєвих навичок допомагає сприяти позитивному копінгу та ефективній адаптації до травматичних подій.

ПРОЄКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК КОМПОНЕНТ СОЦІАЛЬНО-ВИХОВНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗП(ПТ)О, ЩО СПРЯМОВАНЕ НА ЖИТТЄВУ УСПІШНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ

СЛИШ ТЕТЯНА ЮРІВНА,

методист ДНЗ «Слобожанський регіональний центр професійної освіти», селище
Одноробівка, Харківська область

Проектна діяльність як педагогічне явище сьогодення є актуальною для сучасної освіти, оскільки є найперспективнішою складовою освітнього процесу, створюючи умови творчого саморозвитку, самореалізації здобувачів освіти та формує всі необхідні життєві компетенції.

Проектування виховної діяльності навчального закладу – відповідальний етап, від якого певним чином залежить особистісний розвиток учнів. У системі соціально-педагогічного проектування навчально-виховного процесу увага педагогічного колективу зосереджується на розвитку особистості учня, його ключових компетентностей [1, 121].

Позаурочні проекти – це ті проекти, які дозволяють здобувачам освіти розкритись поза навчальним та виробничим процесом, дають можливість для формування, становлення громадянської позиції, формують громадянина-патріота своєї держави, вчать правильно організовуватись та гуртувати людей біля себе.

Робота над проектом відбувається поетапно. Однак не можна розглядати проектну діяльність як чіткий алгоритм, оскільки це процес творчого мислення й прийняття рішень.

З різних форм діяльності в освітньому процесі дозволяє виокремити основні властивості проекту: обґрунтованість і організованість; послідовність кроків і логічність; наявність кінцевого результату; вирішення визначеної проблеми і зміна ситуації, умов через проектування; оригінальність втілення і унікальність дій за даних обставин; обмеженість у часі; акцент на розумінні, усвідомленні дій (рефлексивний характер); проведення моніторингу й оцінювання [1, 133].

Представляємо деякі проектні технології в позаурочній діяльності, які впроваджуються в нашому закладі професійної (професійно-технічної) освіти та сприяють розвитку успішної особистості.

Проект «Україна – це ми» сприяє формування почуття національної ідентичності, патріотизму та громадянської відповідальності серед молоді через спільні волонтерські ініціативи. Розвиток комунікації, креативності, критичного мислення, командної роботи у здобувачів освіти шляхом реалізації активностей, що сприяють формуванню національної свідомості, патріотизму.

Виховувати культуру харчування, прагнення берегти своє життя, пропаганда здорового способу життя, здобувати знання самостійно, використовувати їх для вирішення нових пізнавальних і практичних задач, розвивати у здобувачів освіти

комунікативні навички, самостійність та саморозвиток, є метою *Проекту «Корисний сніданок»*.

Проект «Наша справа – допомога ЗСУ» це не тільки бізнес-проект виготовлення ароматизованих виробів із лаванди та кондитерських виробів, а також проведення різноманітних акцій по збору коштів на потреби сил оборони, це постійна благодійна допомога внутрішньо переміщеним особам. Все це забезпечує розвиток м'яких навичок здобувачів освіти, ми бачимо їх згуртованість, креативність, співчуття та милосердя до інших. Філософія сьогодення спонукає здобувачів освіти до постійної і невтомної волонтерської діяльності у міні-проектах.

Отже, процес виховання направлений до формування успішної, розвиненої, комунікативної особи, здатної адаптуватися в будь-якій ситуації, вчитися впродовж всього життя, фізично і морально здоровою. Здатною проявляти свої таланти не лише на благо себе і своєї сім'ї, але країни. Програма виховної роботи повинна дозволити навчити не боятися труднощів, а долати їх; не відсиджуватися в сторонці, а діяти спільно. Цілісність, цілеспрямованість і ефективність виховної діяльності можуть забезпечити лише об'єднані зусилля всіх учасників освітнього процесу, у тому числі соціальних партнерів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Прашко О. В. Технології проектування в практиці роботи загальноосвітнього навчального закладу: теоретико-практичний аспект. Розділ 2. Технології проектування як інноваційна соціально-педагогічна діяльність навчального закладу в сучасних умовах. Виховні проекти навчального закладу: Посібн. К.: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2014. 121–133 с.

Наукове видання

**Soft skills – навички XXI століття.
Що найбільш за все цінують роботодавці**

Збірник тез Всеукраїнського науково-практичного вебінару за підсумками дослідно-експериментальної роботи з теми «Формування м'яких навичок (soft skills) майбутніх кваліфікованих робітників в освітньому середовищі закладу професійної (професійно-технічної) освіти» 07.11.2024 р.

Відповідальний за випуск *Цимбал О.В.*
Комп'ютерне верстання *Антонюк Л.А.*
Авторська редакція

Здано до друку 22.11.2024. Підписано до друку 23.11.2024.
Формат 60x84/16. Папір офс. Друк на офс.
Умовн. друк арк. – 2,08 Наклад 300 прим.
Видавничий дім «Букрек»
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ЧЦ №1 від 10.07.2000
58000 Україна, м. Чернівці, вул. Радищева 10.
Тел./факс 0372 552 943
<http://www.bukrek.net/index.php/uk/>